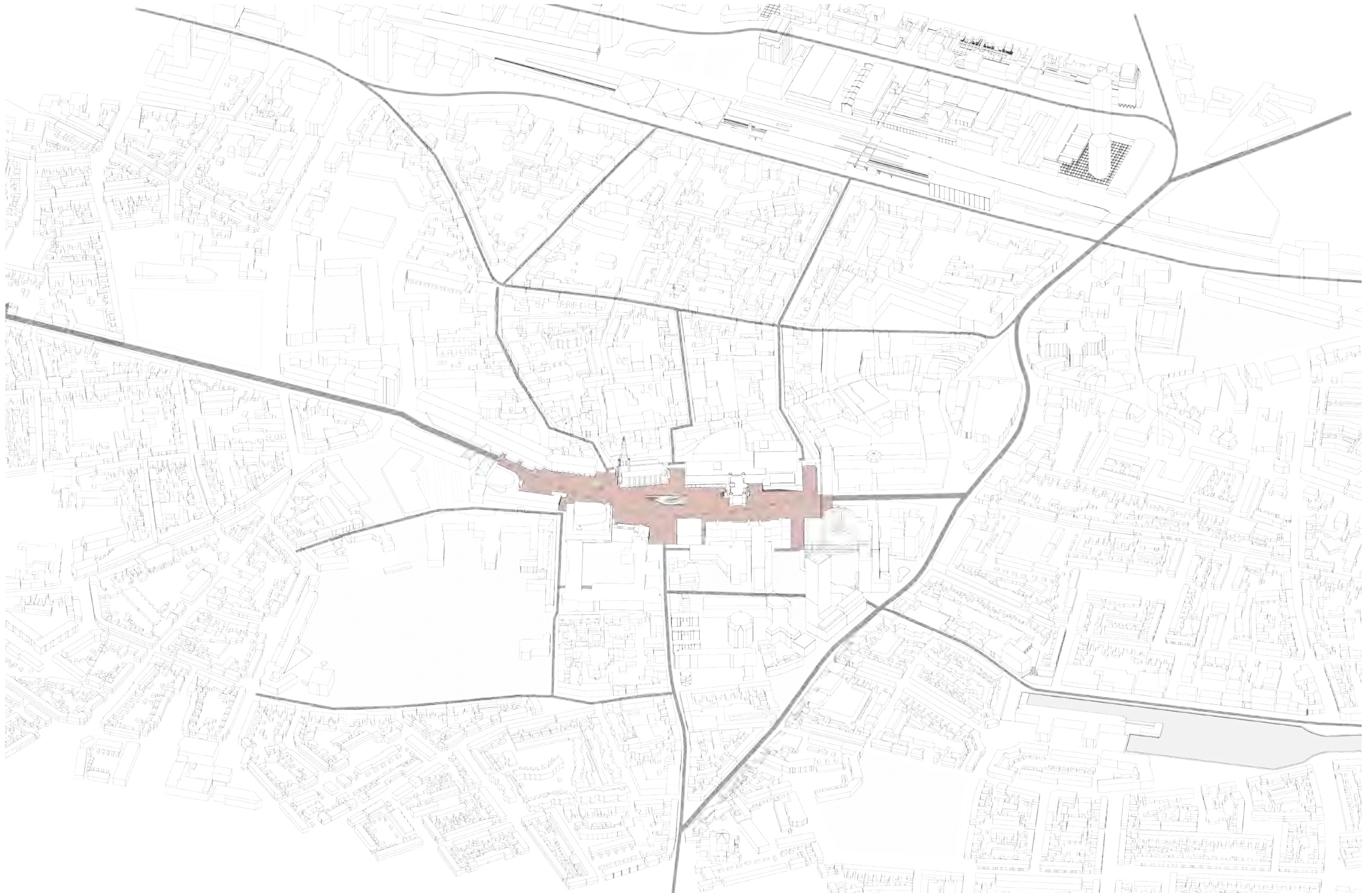

oktober 2020

STADSFORUM TILBURG

**KADERSTELLEND DEFINITIEF
ONTWERP**

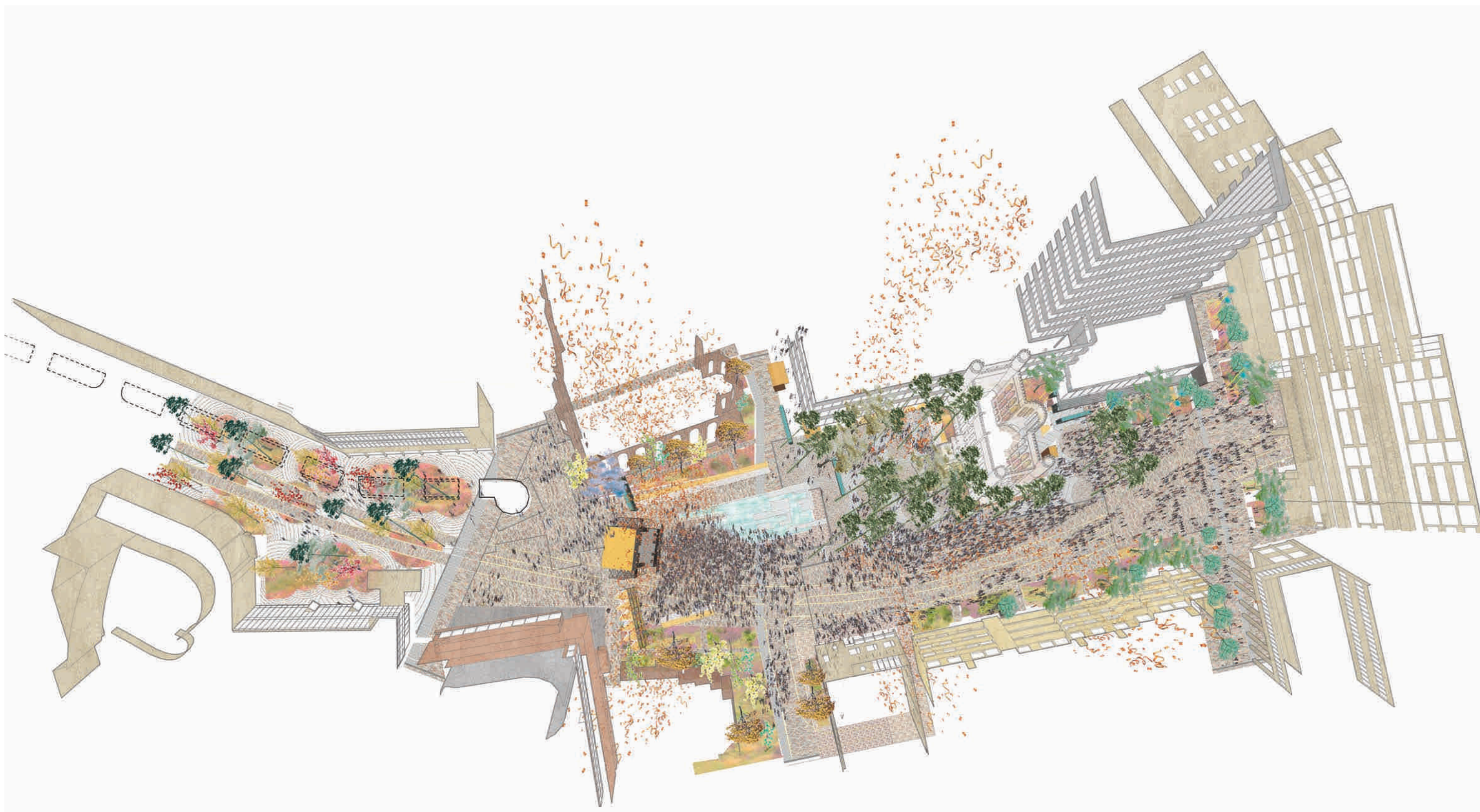

Ligging en contour van het Stadsforum in
de binnenstad van Tilburg

Inhoud

1	Ambitie	9	4	Ontwerp	63
	Het Forum	11		Tuinen maken het adres	63
				Beplanting	65
				Vaste planten beekdal	67
				Vaste planten dekzandrug	
				Bomen en heesters	71
				Beplantingsplan	73
				Verharding	87
				Natuursteen	89
				Verkeer en mobiliteit	91
				Overgangen	95
				Inrichtingselementen	97
				Kunstplan	99
2	Context	15			
	Historische context	17			
	Cultuurhistorische context	21			
	Landschappelijke context	23			
	Programmatische context	25			
	Referenties	28			
3	Masterplan	31	5	Bijlagen	107
	Tijdslaag 1 - Parochiaal Centrum	33		Tilburgse Mark	108
	Parochietuinen	35		Tilburgse Kermis	109
	Tijdslaag 2&3 - Het Paleis en de Stadsschouwburg	39		Technisch Ontwerp:	111
	Paleistuin en Schouwburgtuin	41		Water	113
	Tijdslaag 4 - Het Kantongerecht	47		Kabels en leidingen	115
	De Alzijdige Monoliet	49		Plankaarten	116
	Tijdslaag 5 - Beljon als bron	51		Profielen	119
	Profiel Cityring	53		Details	122
	Tijdslaag 6 - Het Stadhuisplein	55		Meubilair	124
	Plankaart	59		Cultuurhistorische verkenning BAAC	126

AMBITIE

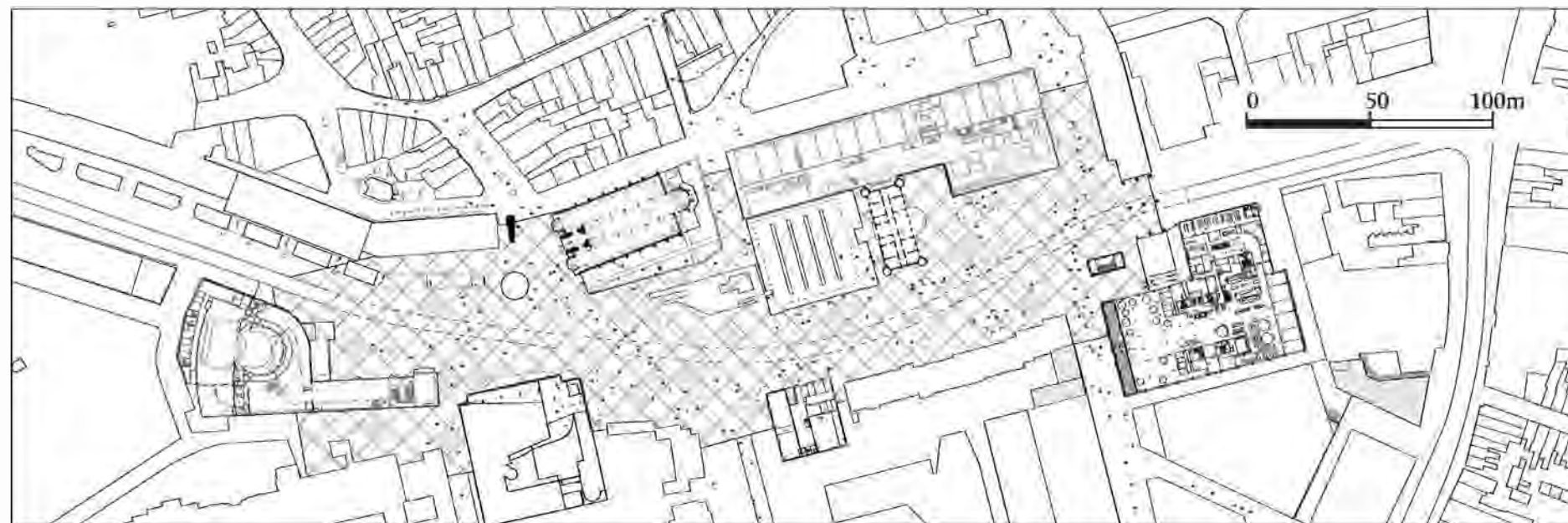
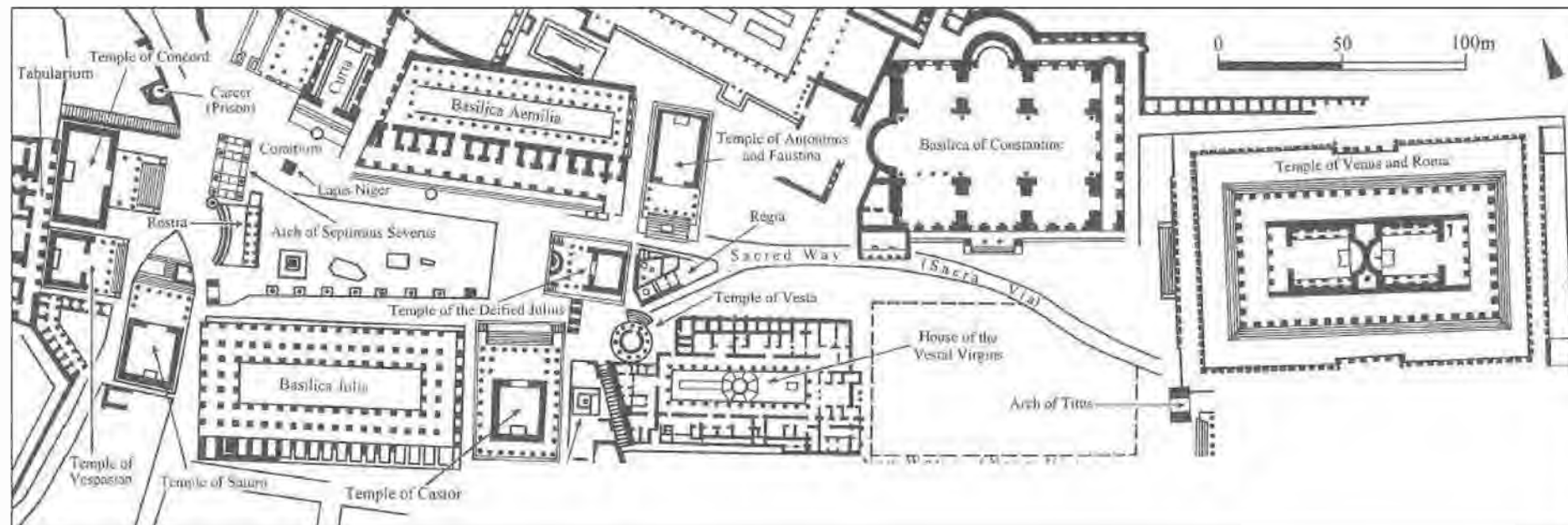

Plein voor de stad

1 Ambitie

In de kern van de Tilburgse binnenstad ligt het Stadsforum. In de huidige situatie bestaat het gebied uit een schakering van opeenvolgende (plein)ruimtes die onderling verbonden zijn door de Cityring. De ambitie is om van al deze aaneengeschakelde ruimtes één stadsplein te maken; het Stadsforum; een plein voor alle Tilburgers. Een plein voor rust en reuring, waar klassiek, statig en modern elkaar ontmoet. Een plek waar de markt, kermis en evenementen als Tilburg Zingt bezoekers en inwoners bij elkaar brengen.

Verleden en toekomst worden op het Stadsforum met elkaar verenigd. Het ontwerp is locatiespecifiek en geïnspireerd op de belangrijkste historische ijkpunten van Tilburg. De invulling is toekomstbestendig en duurzaam. Klimaatadaptatieve maatregelen, zoals de opvang van regenwater, hittestressbestendigheid worden naadloos geïmplementeerd in de tijdslagen die het Stadsforum hebben gevormd.

Het Forum

De naam Stadsforum is geïnspireerd op het Forum Romanum. Net zoals bij het Forum Romanum worden de pleinwanden gevormd door een reeks zeer markante gebouwen en instituten. De rechterlijke macht, de kerkelijke macht, cultuurhuizen, het huis voor de democratie en functies voor plezier en vermaak hebben hun adres aan het Stadsforum. De relatie en interactie van functies en wanden met de openbare ruimte vormt de basis van het ontwerp en met als belangrijkste doel een uniek en levendig nieuw plein voor Tilburg.

CONTEXT

Ligging en contour van het Stadsforum in
de binnenstad van Tilburg

2

Context

STADSFORUM

Kenmerkend voor veel Tilburgse pleinen is dat het veelal terloopse restruimtes langs historische linten zijn. In enkele gevallen zijn het oude brinken van voormalige nederzettingen, driehoekig van vorm en gepositioneerd op knooppunten van historische routes. Door hun maat en schaal zijn deze pleinen zijn maar beperkt programmeerbaar. Het Stadsforum wordt het belangrijkste podium van de stad, waar de gemeenschap bijeen kan komen in vreugde en verdriet. Het wordt een plein voor iedereen: de studenten uit het onderwijscluster, de marktkooplieden, de ambtenaren uit de stadskantoren, de bewoners, de jeugd, de ondernemers, de bezoekers en toeristen.

SCHAKEL TUSSEN KERNWINKELGEBIED EN DE TILBURGSE TUINEN

Het Stadsforum bevindt zich op een historische breuklijn in de stad waar de verdichte en versteende binnenstad overgaat naar de zone met de kloostertuinen en parken. Deze groene as leidt via de Koningswei en de Piushaven naar het buiten gebied. Het Stadsforum vormt dan ook de schakel tussen deze stedelijke en meer landschappelijke structuren en kan in haar voorkomen beide incorporeren. De integrale opgave van het Stadsforum en het Koningsplein heeft geleid tot nieuwe ruimtelijke condities in het gebied. Het Koningsplein vergroent en het gebied rondom de Schouwburgring transformeert naar een stadspanplein waar de weekmarkt in de toekomst een plek krijgt. Daarnaast biedt het Stadsforum in de toekomst ook ruimte aan grote en kleinschalige evenementen zoals de kermis en “Tilburg Zingt”.

LOKAAL EN MONUMENTAAL

Door de rijke geschiedenis en de markante gebouwen rondom het plein heeft de ruimte een monumentaal voorkomen. In de vormgeving van het plein wordt dit verder versterkt. Ook de toe te passen materialen en beplanting worden afgestemd op het oorspronkelijke landschap van dekzandruggen en beekdalen. Zo krijgt het gebied met verreweg de grootste historisch stedelijke betekenis van Tilburg, weer een passende positie in het stedelijk weefsel.

MAAT EN SCHAAL

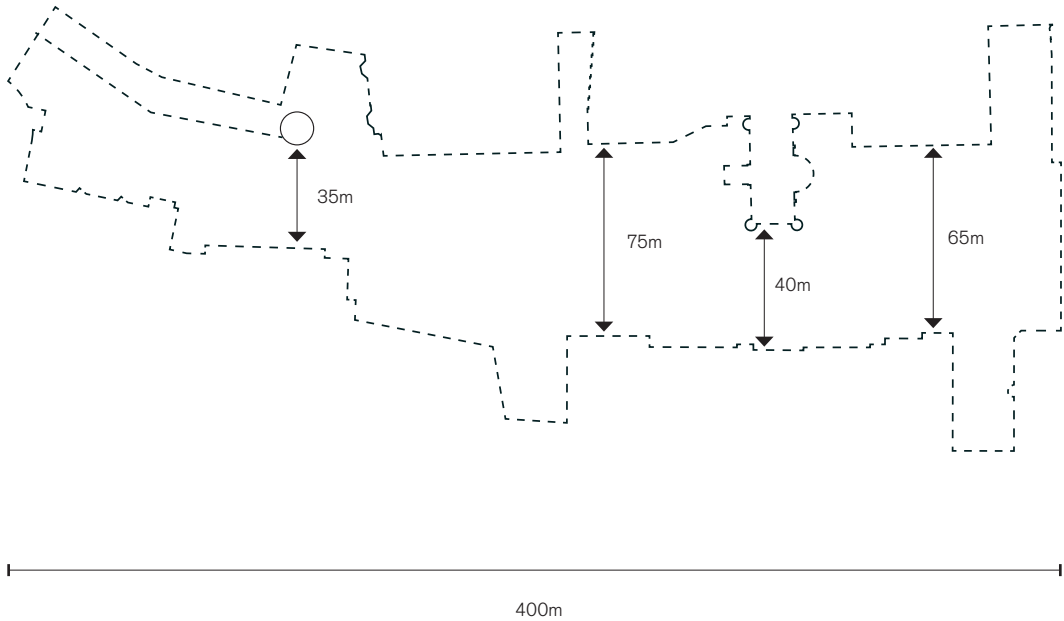
Het Stadsforum laat zich in maat en schaal moeilijk vergelijken met andere pleinen. Het is enerzijds groot door haar absolute afmetingen en de wens grootstedelijke evenementen te laten plaatsvinden. Anderzijds is er behoefte aan de menselijke maat die past bij het karakter van de Tilburgse binnenstad.

KLIMAATADAPTIEF

De huidige Paleisring scoort slecht op het gebied van waterretentie en hittestress. Een Stadsforum voor de toekomst zal dan ook in alle opzichten klimaatadaptief moeten worden. Het gaat hierbij om de waterhuishoudkundige opgave voor de stad als geheel, maar ook om de ervaring van het microklimaat en de versterking van de biodiversiteit. In het kader van ‘Meten is Weten’ is door Arcadis een onderzoek gedaan naar de klimaateffecten van vergroening van het Stadsforum. Het resultaat was een significante verbetering op het gebied van waterhuishouding en hittestress. Deze resultaten zijn gebaseerd op het vorige schetsontwerp, maar de vergroeningsslag is in het huidige ontwerp enkel groter geworden. De resultaten van het onderzoek meten is weten zijn op te vragen bij de Gemeente Tilburg.

CO-EXISTENTIE

In de huidige situatie wordt het gebied overheerst door een infrastructureel karakter. De transformatie naar een plein betekent in de eerste plaats dat de verkeersintensiteit omlaag moet. Hiervoor zijn diverse pilots in gang gezet en er worden de komende jaren op stadsniveau een aantal verkeerskundige ingrepen gedaan. Er wordt toegewerkt naar een eindsituatie waarin er nog een enkelbaans éénrichtingsverkeersroute is met een maximale snelheid van 30km/uur. Hierdoor kunnen de voetgangers, automobilisten en fietsers de stedelijke ruimte gezamenlijk gaan gebruiken.

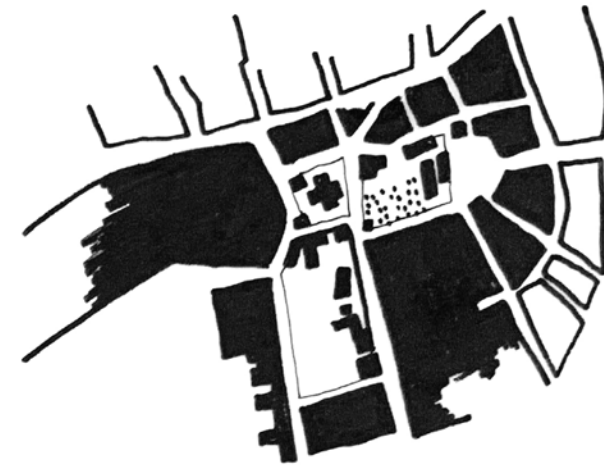
2 CONTEXT

1832
Heikense kerk als centrum

1866
Duidelijke driedeling en omkadering van het Stadsforum

1934
Radialen Willemsplein deels onderbroken

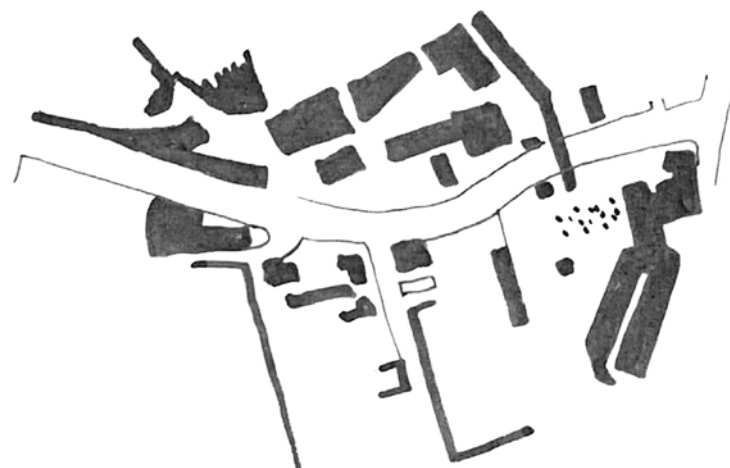
1939
Doorbraak aan de westzijde van het Stadsforum

1961
Herinrichting van het Willemsplein

1967
Duidelijke driedeling ruimte verdwijnt bij de doorbraak

1980
Relatie met de Ouden Dijk verzwakt

1988
Relatie met de Nieuwen Dijk verzwakt

De reeks van verandering en ontwikkeling rondom het Stadsforum,
met als notitie dat de geschiedenis verder terugrijkt dan de getoonde kaarten

Historische context

PAROCHIAAL CENTRUM

Als startpunt wordt de periode tussen 1832 en 1866 genomen, als de kerkelijke macht een duidelijke uitwerking heeft op het stadsbeeld van Tilburg. De Heikese kerk en de pastorie bevinden zich prominent in het centrum en stedelijke functies zoals de markt vinden plaats in hun nabijheid. Ook met de bouw van het Paleis blijft de ruimte rondom de Heikese kerk de spil in het dagelijks leven. Het Willemsplein ten oosten van het Paleis wordt een tweede bestemming - met de Paleistuin als duidelijke overgangszone.

STERKE EENHEID EN HERKENBAARHEID

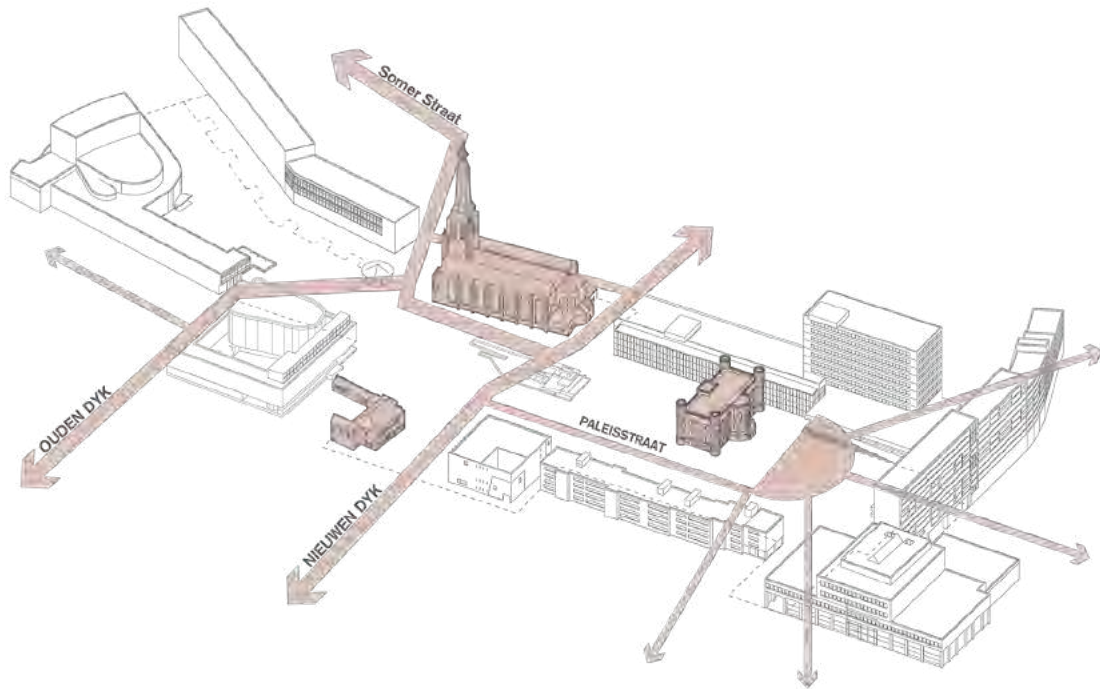
Van 1832 tot de kaart van 1961 is de ruimte van het Stadsforum duidelijk gedefinieerd en leesbaar. De gebouwen vormen duidelijke wanden en oude structuren zoals de verbinding tussen de markt en de Ouden Dyk en Nieuwen Dyk zijn herkenbaar en logisch. Twee stedelijke ruimtes, de ruimte rondom de kerk en het plein ten oosten van het Paleis zijn al die jaren heldere identiteiten. De tuin van het Paleis veranderd van functie, maar is altijd een groene overgangszone tussen beide pleinruimtes.

DE DOORBRAAK

In 1967 veranderd deze heldere stedenbouwkundige situatie flink door de doorbraak. De City ring wordt aangelegd en grote oppervlaktes bebouwing worden afgebroken. De eens zo heldere wanden van het gebied zijn niet meer aanwezig. De gebouwen die blijven komen op andere wijze in het stedelijk weefsel te staan, en nieuwe gebouwen, zoals de Stadsschouwburg en het Kantongerecht worden toegevoegd.

VERLIES LEESBAARHEID HISTORISCHE STRUCTUREN

In de loop der jaren zijn door verschillende plannen oude historische structuren verzwakt. De eens zo duidelijke ruimte loopt in de huidige situatie aan alle kanten weg. De relatie tussen het winkelgebied en de tuinen aan de zuidzijde is met het verlies van de duidelijke leesbare verbinding met de Oude Dijk verdwenen. Door de positionering van de Beljonvijver is ook de relatie tussen de Monumentenstraat/Kerkpad en de Bisschop Zwijsenstraat niet meer afleesbaar.

Historische verbindingen en routing

2 CONTEXT

Het oude monument ter herdenking van Willem II op de hoek van de botanische tuin

Zicht op de botanische tuin met grote volwassen bomen waaronder dennen en populieren

Zicht op het oude stadhuis met aan de linkerkzijde de kerk en rechts Hotel de Gouden Zwaan

Optreden van een kinderkoor op het bordes van het oude stadhuis

Zicht op de westzijde van de kerk waarop een laag muurtje zichtbaar is, wat de kerktuin omsluit

De botanische tuin aan de westzijde van het Paleis

2 CONTEXT

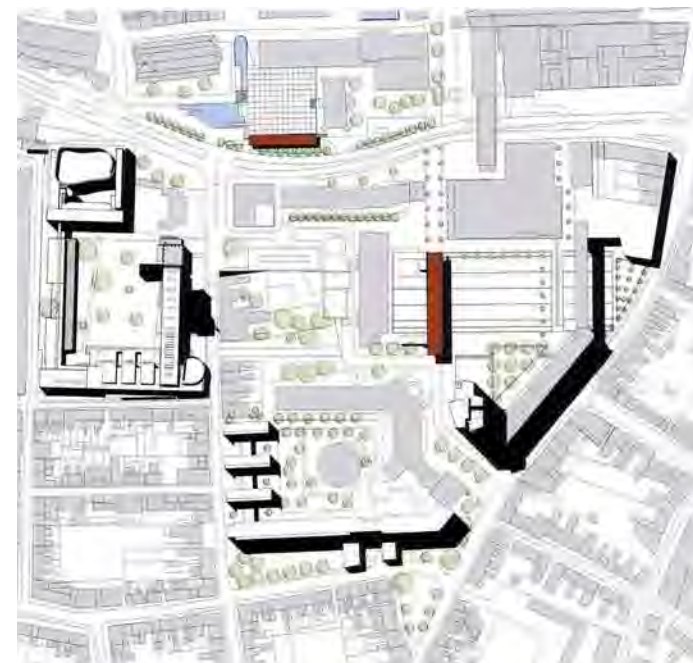
Saneringsplan uit 1960

Schets Van den Broek en Bakema

Omgevingsontwerp Beljon uit 1972

Masterplan Jo Coenen uit 2004

Cultuurhistorische context

GESCHIEDENIS AAN PLANNEN

Op 18 april 1809 krijgt Tilburg stadsrechten. Het ambtelijke apparaat wordt groter en het stadsbestuur neemt haar intrek in het stadhuis ten zuiden van de kerk. Na 1850 is er sprake van forse stedelijke groei. Koning Willem II bouwt in 1847-1849 een Paleis ten oosten van de kerk. Voor oplevering was hij al overleden, waardoor het Paleis nooit de functie heeft gekregen waar het voor bedoeld was. In dezelfde periode werd er een nieuw stadhuis ten zuiden van de kerk gebouwd. Hierin werd ook het kantongerecht, de kamer van koophandel en de gevangenis ondergebracht. Ten westen van het stadhuis wordt in 1886-1888 een gebouw voor de boter- en vleesmarkt gebouwd. Door de vestiging van institutionele programma's en belangrijke handelsgebouwen neemt de centrale positie deze plek voor Tilburg toe. In 1864 werd het Paleis door de koninklijke familie ter beschikking gesteld aan de gemeente Tilburg, zodat in het gebouw de Hogere Burgerschool kon worden gevestigd. In de ontwikkeling rond het plangebied van het Stadsforum hebben er vanaf de tweede helft 18e eeuw een aantal grootschalige ingrepen plaats gevonden. In de geschiedenis van plannen zijn er grofweg 3 belangrijke periodes/ ontwikkelingen te onderscheiden die ieder een specifiek tijdperk markeren.

KONINGSWEI

In de jaren zestig van de negentiende eeuw kwam het oostelijke deel van het plangebied in handen van architect H.J. van Tulder. Hij wilde met het plan Koningswei een woonwijk voor de kapitaalkrachtige burgerij realiseren. Mede door het uitblijven van investeringen in de infrastructuur trok de buurt uiteindelijk arbeiders en paupers aan. Het plan bestond uit radiale lanen, allen georiënteerd op het Willemsplein. In 1902 werden gemeenten met de invoering van de Woningwet, verplicht tot het opstellen van uitbreidingsplannen. Dit leidde in de jaren erna tot diverse structuur- en doorbraakplannen die nog steeds raakten aan het idee van de traditionele stad. Plannen bestonden deels uit inbreiding (verdichting van lintbebouwing) maar ook uitbreiding waarin de moderne grote structuren een plek veroverden in de stad.

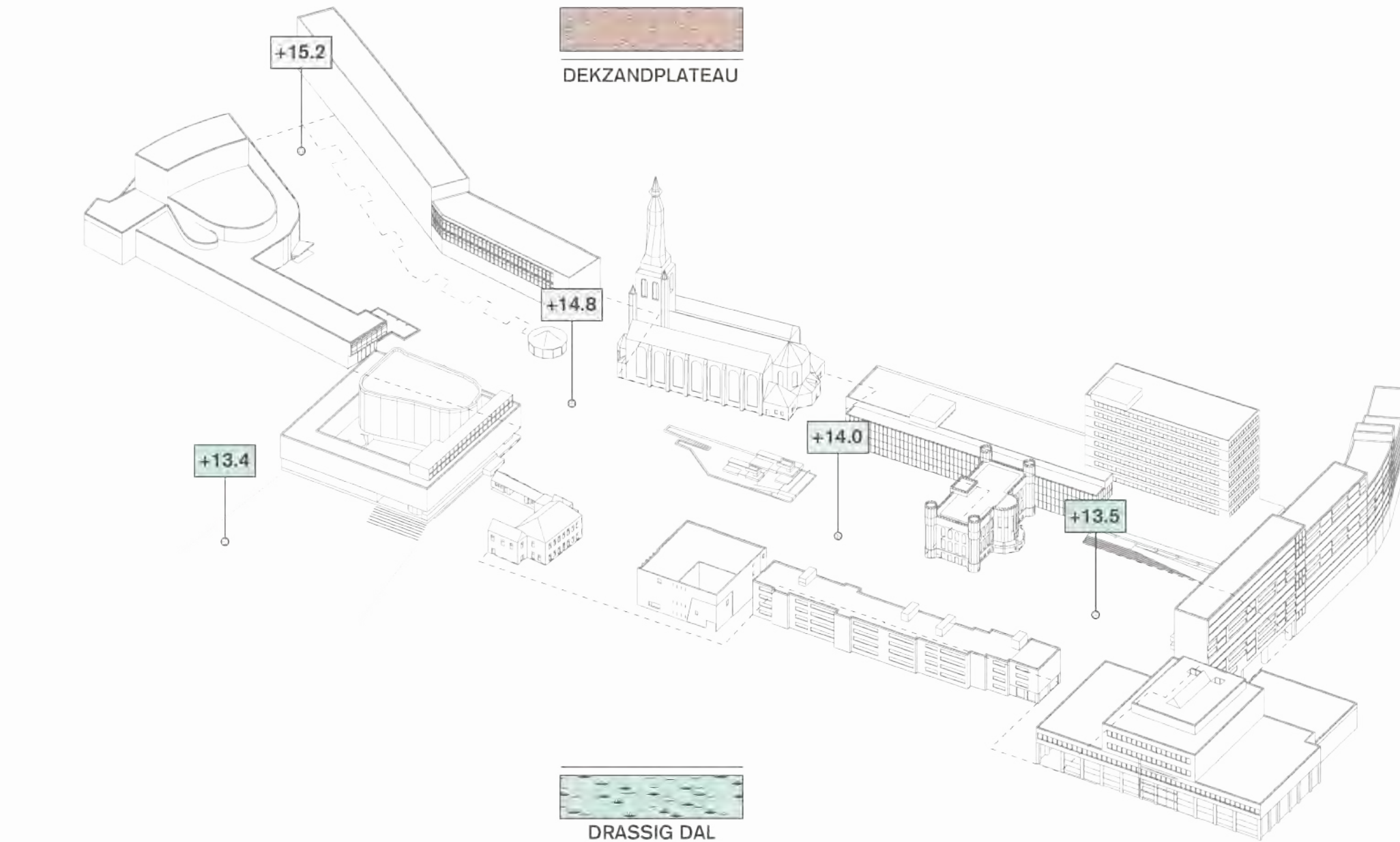
CITYVORMING

Na de oorlog, in de jaren '50 van de vorige eeuw komt het gemeentebestuur met een ingrijpend plan dat bekend staat als "het plan van '72 miljoen". Dit plan gaat uit van grootschalige sanering, aanleg van een Cityring en grootschalige uitbreiding van voorzieningen en woningen. In de jaren '60 ontwerpen Van den Broek en Bakema een nieuw plan voor Koningswei. Het plan bestaat uit twee kernwandgebouwen, een groot plein, een mix aan functies en twee ondergrondse parkeergarages. Het Koningsplein leunt erg op de komst van de Bijenkorf, die er in de praktijk nooit is gekomen. Het kernwandgebouw langs de Piusstraat is er gedeeltelijk gekomen. Het stadskantoor werd door bureau Kraaijvanger ontworpen die Pieter Buys en Joep Beljon bij het ontwerp van de buitenruimte betrok. Beljon ontwierp een ontmoetingsruimte voor de stad, met als centraal element een waterpartij. Later ontwerpt hij nog twee abri's in dezelfde vormtaal. De waterpartij zou een verbindend element zijn door in massa's en materiaalkeuze aansluiting te zoeken bij de kerk, het Paleis en het nieuwe stadskantoor.

MASTERPLAN CENTRUM-ZUID EN KUNSTKLUSTER

Halverwege de jaren '80 van de vorige eeuw krijgt Jo Coenen de opdracht meer samenhang te creëren tussen het centrum en het gebied Koningswei. Hij doet dit met respect voor de omgeving en richt zich op het versterken van plekken en gebouwen met zeer nauwkeurige, maar minimale ingrepen. De ingrepen hebben tot doel onbestemde plekken weer een identiteit te geven en het terugbrengen van de menselijke schaal waar deze verloren is gegaan. In deze periode worden de twee pergola's gebouwd en wordt de fontein van Beljon gedeeltelijk aangepast en de waterpartij doorgetrokken naar het noorden. Ook verrijzen er een aantal nieuwe gebouwen waaronder het kantongerecht van Bedaux en het Kunstcluster van Jo Coenen.

2 CONTEXT

Schematische weergave van het
hoogteverschil op het Stadsforum

Landschappelijke context

OP DE RAND VAN DEKZAND EN DAL

Het Stadsforum ligt op de overgang van dekzandrug en beekdal. De Heikese Kerk ligt op een van de hogere uitstulpingen van de zandrug. Het hoogteverschil tussen de westzijde van het gebied bij de Stadsschouwburg en de oostzijde bij de Katterug betreft bijna 2 meter. In de huidige situatie is dit landschappelijke gegeven bijna niet af te lezen in de openbare ruimte. Enkel de trappen van de Fontys verraden een te overbruggen hoogteverschil. Door de positionering van het Paleis is er bovendien geen directe zichtrelatie tussen het hoogste en het laagste punt. De lagere punten zijn wel te herkennen zodra het flink regent en het overvloedig regenwater richting de oostzijde van het gebied stroomt. Wateroverlast is een van de thema's op het Stadsforum.

ECOLOGISCHE HOOFDVERBINDING

Het Stadsforum maakt deel uit van de ecologische hoofdverbindingszone in de Tilburgse binnenstad. In het verleden is er door de gemeente hard gewerkt aan het vergroenen van stedelijke structuren zoals de Cityring. In de Omgevingsvisie 2040 voor de gemeente Tilburg worden doelstellingen geschetst voor een vergroening en verduurzaming van de Tilburgse binnenstad zoals het planten van zichtbare bomen. In de Agenda Groen voor de Stad wordt het gebied van het Stadsforum geduid als locatie voor onderzoek en ontwerp voor vergroening en wordt het gemarkeerd als ecologische zone.

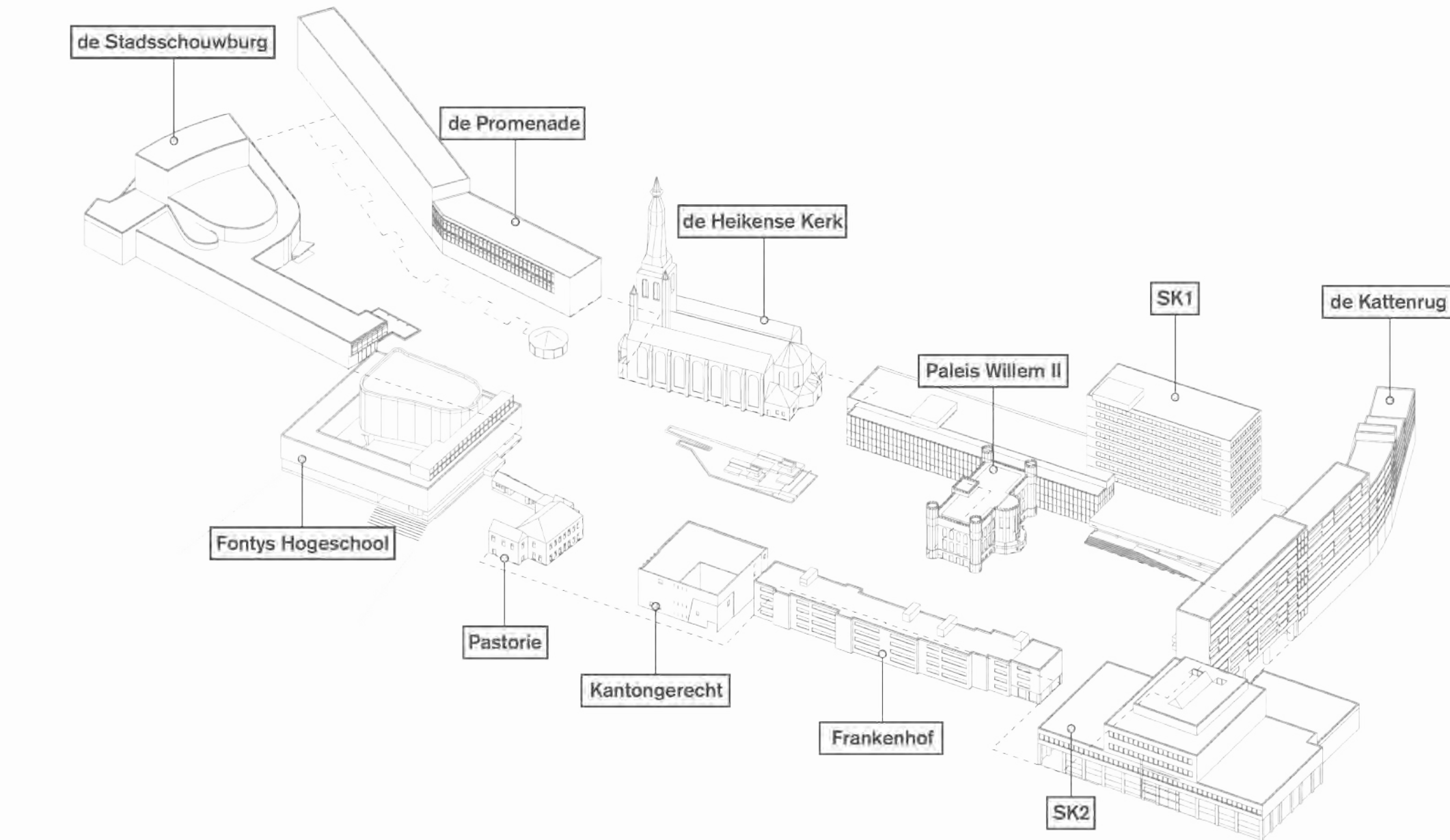
VAN GOGH NATIONAL PARK

Als overkoepelend initiatief en kenmerkend voor het omliggende landschap en karakter van de lokale natuur wordt er door diverse Brabantse partijen gewerkt aan de oprichting van het van Gogh National Park. In dit nationaal park wordt het gedachtegoed van Vincent van Gogh gevangen en ingezet als katalysator voor het behoud, versterken en innoveren van het Brabantse landschap. Creatief, innovatief en experimenteel, zoektocht naar kleur en licht, tegendraads en non-conformistisch zijn enkele kreten uit het Masterplan Van Gogh Nationaal Park.

Afbeelding uit het Masterplan van Gogh Nationaal Park

2 CONTEXT

Schematische weergave van het
hoogteverschil op het Stadsforum

Programmatische context

FUNCTIES GEBOUWEN

De wanden van het Stadsforum worden gevormd door democratische, religieuze, culturele en onderwijsinstituties. Het plein verleidt en biedt ruimte aan al deze functies om naar buiten te treden en ruimte te claimen op het Stadsforum. Deze aanvullende wijze van interactie met het publiek draagt bij aan de levendigheid van het Stadsforum.

DE MARKT

Vanuit de integrale opgave tussen Koningsplein en Stadsforum is de gewenste vergroeningsopgave voor een groot deel op het Koningsplein ingevuld, waardoor de markt naar het Stadsforum kan verhuizen. Het is een belangrijke weekmarkt die de verbinding legt tussen het Koningsplein en de binnenstad.

DE TILBURGSE KERMIS

Een van de meest iconische events van het land is de Tilburgse kermis. Dit betekent een grote sliert van attracties door de gehele binnenstad. Op de Paleisring bevindt zich een aantal van de grotere attracties en is dus een vitaal onderdeel van de hele kermis.

TILBURG ZINGT

Van de middelgrote evenementen is Tilburg Zingt een van de bekendste en zorgt ervoor dat er duizenden mensen op het Stadsforum samenkomen. Er zijn podia en verschillende bars die de openbare ruimte in een festivalterrein doen veranderen.

De Tilburgse Kermis

De Tilburgse markt

Tilburg Zingt

MASTERPLAN

Referentie sfeer en statigheid Lange Voorhout, Den Haag

Het Lange Voorhout in Den Haag als voorbeeld van monumentale openbare ruimte met veel bomen

Bomen waaronder nog steeds programma zoals de markt plaatsvindt

En waar grote, drukbezochte evenementen plaatsvinden zoals concerten en andere optredens

Referentie verdeling plekken en functies Museumplein, Amsterdam

Het Museumplein Amsterdam. Een groen plein met verschillende karakters.

De weide, boomrijen, boomgrid en ezelsoor zijn allemaal verschillende groene plekken

Aan de noordzijde de meer stedelijke pleinruimte met de vijver en verschillende looproutes

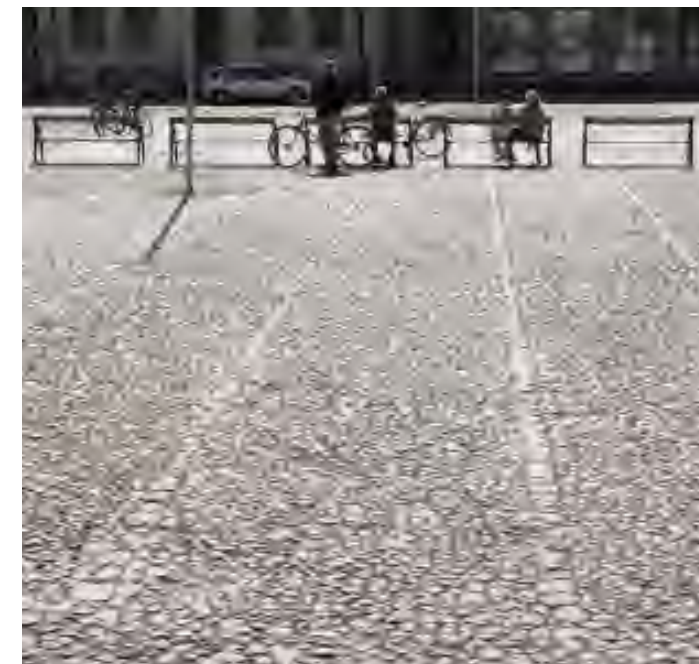
Referentie materialisering en vlakverdeling Stortorget, Kalmar

Het Stortorgetplein in Kalmar, Zweden. Vlakken en brede looplijnen organiseren het plein.

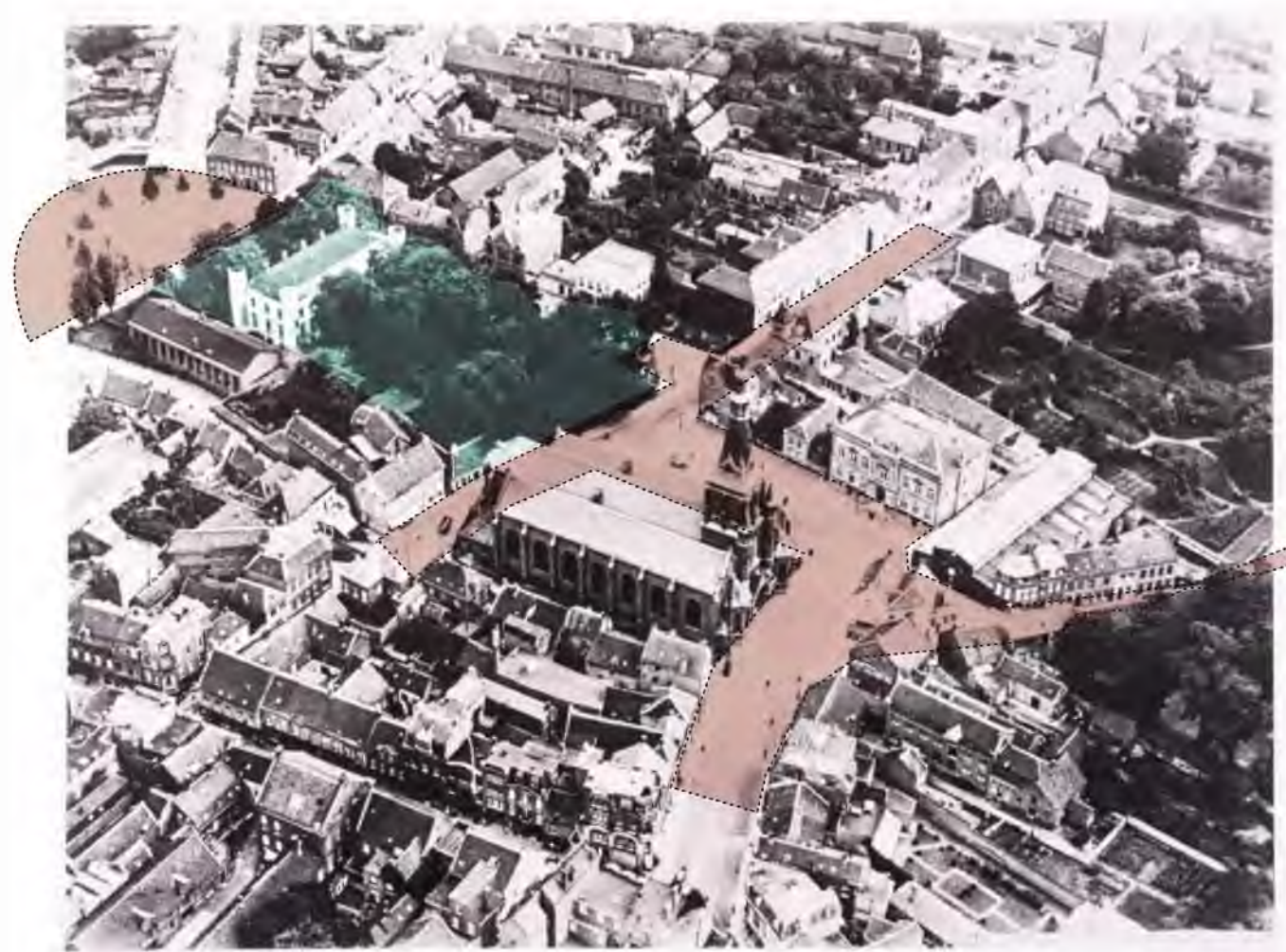

Het hele plein is uit hetzelfde materiaal opgebouwd, maar met verschillende type afwerking.

De onderbrekingslijnen zijn subtiel aangebracht en vragen net genoeg aandacht zonder storend te zijn.

3 MASTERPLAN

Fotobewerking van een luchtopname uit 1925. De pleinruimte rondom de kerk wordt geflankeerd door de groene massa's van de Paleistuin en een park waar nu de Schouwburg aan ligt. Aan de linkerkant is zijn de radialen van het oude Willemplein te zien.

Een bevrijdingsparade op het plein bij de kerk met links het oude Stadhuis en daarachter het veiligshuis en een kroeg die de route richting de Oude Dijk markeert.

3 Masterplan

Het plan voor het Stadsforum begint met de ambitie recht te doen aan de rijke geschiedenis van de plek en de leesbaarheid ervan te vergroten. De verschillende tijdslagen dragen bij aan het eclectische beeld en maken het Stadsforum daarmee uniek.

In de volgende stappen wordt er per tijdsvak benoemd wat de waardevolle structuren en elementen zijn en hoe die worden vertaald naar het heden.

3 MASTERPLAN

Overlay van de oude plattegrond
over het huidige Stadsforum

Tijdslaag 1 Parochiaal Centrum

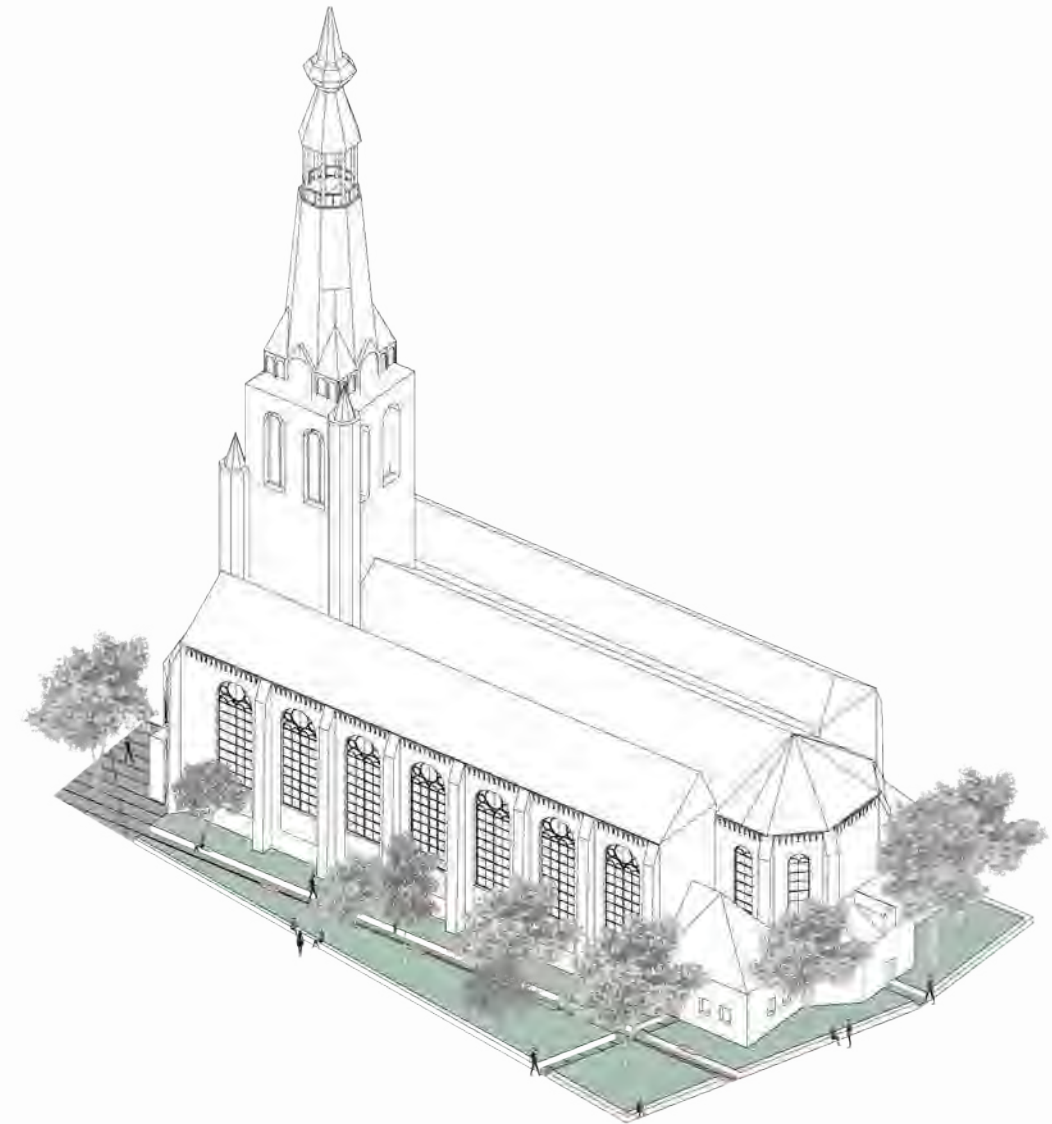
De kenmerkende routes van de Ouden en de Nieuwen Dyk gaven het oude kerkplein haar contouren. De Heikese Kerk en het parochiehuis definiëren de wanden. Door de routes opnieuw aan te zetten en de gebouwen te voorzien van een tuin, krijgt het parochiaal centrum vorm als hart van het Stadsforum.

Het parochisch centrum

De Pastorietauin als serene
groene verblijfsplek

De Kerktuin teruggebracht naar haar oude
contouren en positionering aan het Forum

Parochietuinen

De parochietuinen horen bij de oudste tijdslaag in het gebied. Klassieke inrichtingselementen brengen de bezoeker terug naar de tijd van de kerkelijke macht. De Kerktuin is teruggebracht in haar oude contour wat de openbare ruimte en de relatie met de gevel van de kerk ten goede komt. De tuin is openbaar toegankelijk en biedt mogelijkheden tot verblijven. In de tuin zijn een aantal kunstwerken te bezichtigen. Het groen zorgt voor beschutting wat bijdraagt aan een prettige verblijfsplek met goed zicht op het plein.

De pastortuin wordt vergroot waardoor er meer ruimte tussen de bezoeker van de tuin en de levendigheid van het Stadsforum ontstaat. De tuin biedt geborgenheid. Hier kan men zich onttrekken van de reuring op het plein. Middels contrasterende natuurstenen banden is de verkavelingsstructuur van rond 1830 zichtbaar gemaakt.

Referentie voor het verbeelden van oude structuren

Verhaallijn in een proefvak

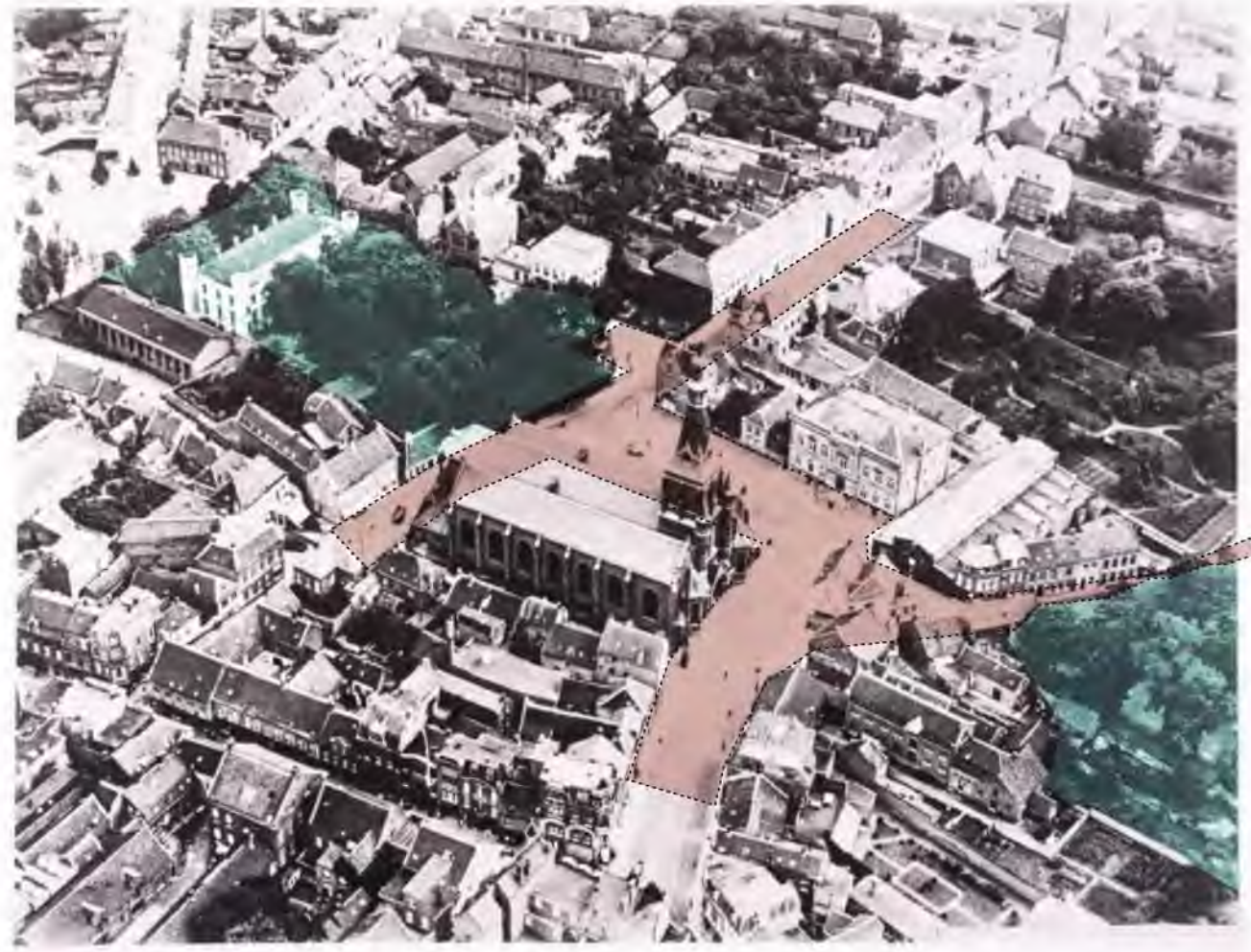

Zicht vanaf de Pastorietuin richting de Carrousel

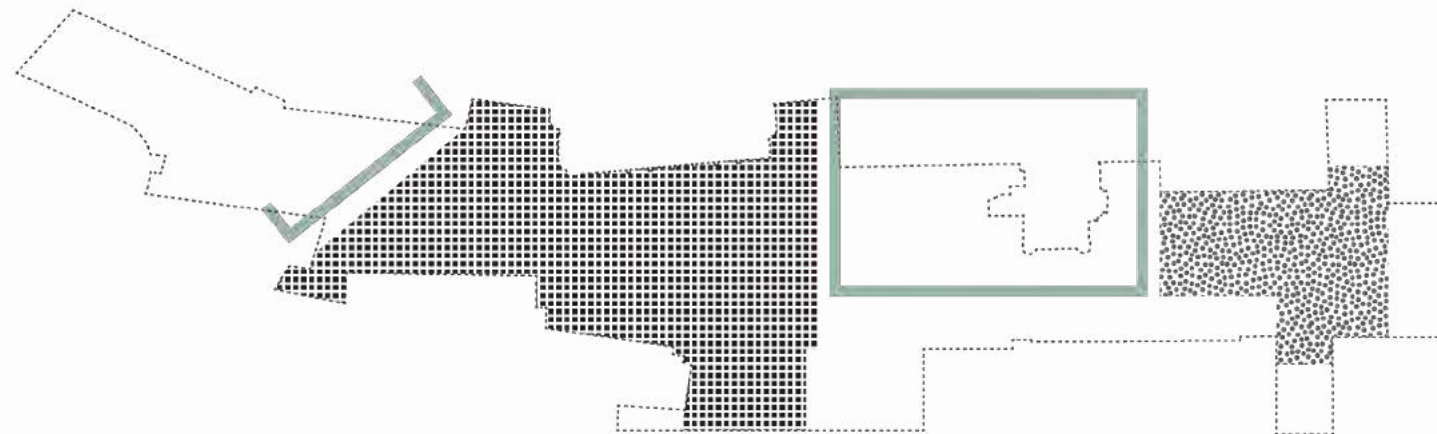

Hotel de Gouden Zwaan waar nu de Carrousel zich bevindt.
Met rechts de Kloosterstraat en links het Raadhuis

3 MASTERPLAN

Fotobewerking van een luchtopname uit 1925. De pleinruimte rondom de kerk wordt geflankeerd door de groene massa's van de Paleistuin en een park waar nu de Schouwburg aan ligt.

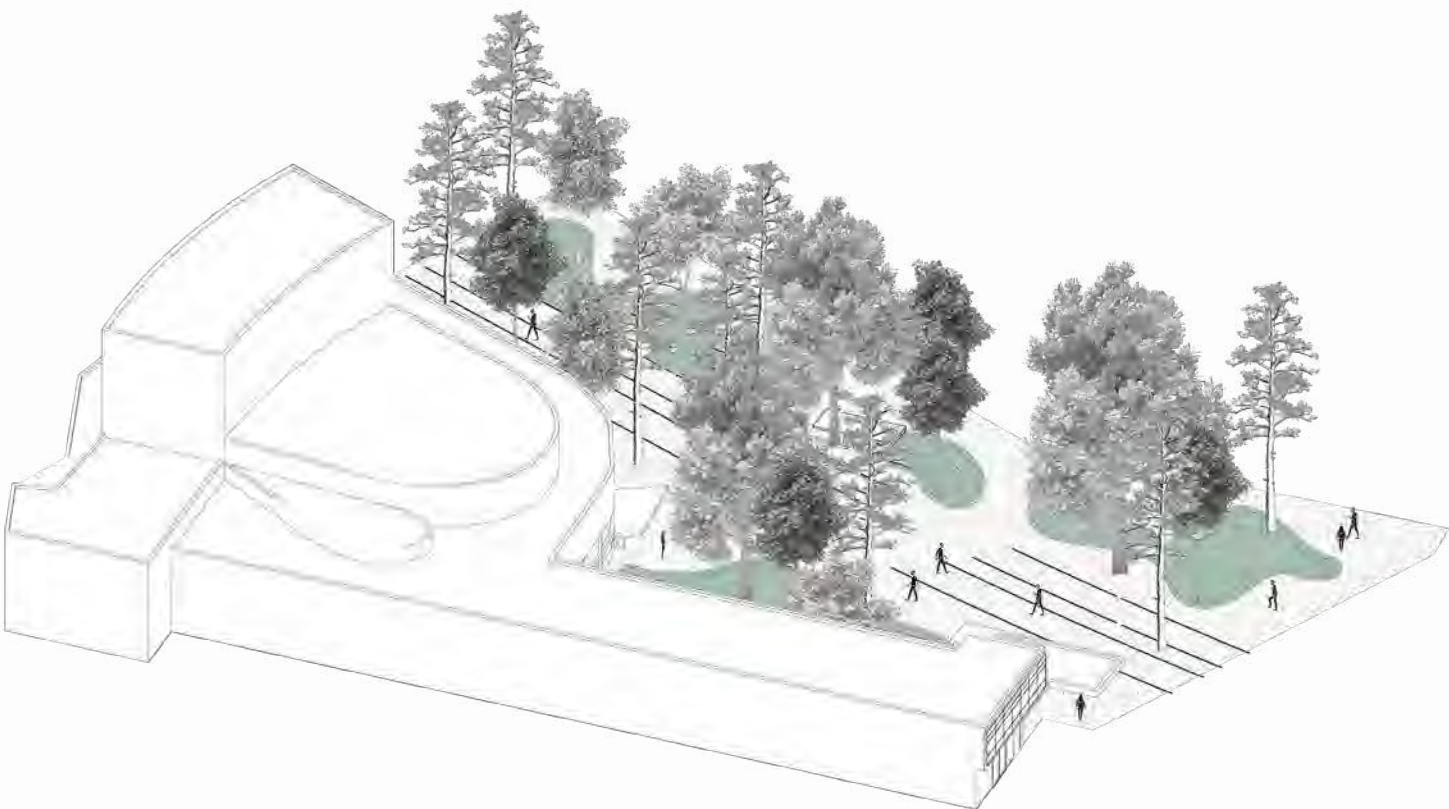
Door de twee groene massa's ontstaan er twee kamers en twee tuinen op het Stadsforum

Tijdslaag 2&3 Het Paleis en de Stadsschouwburg

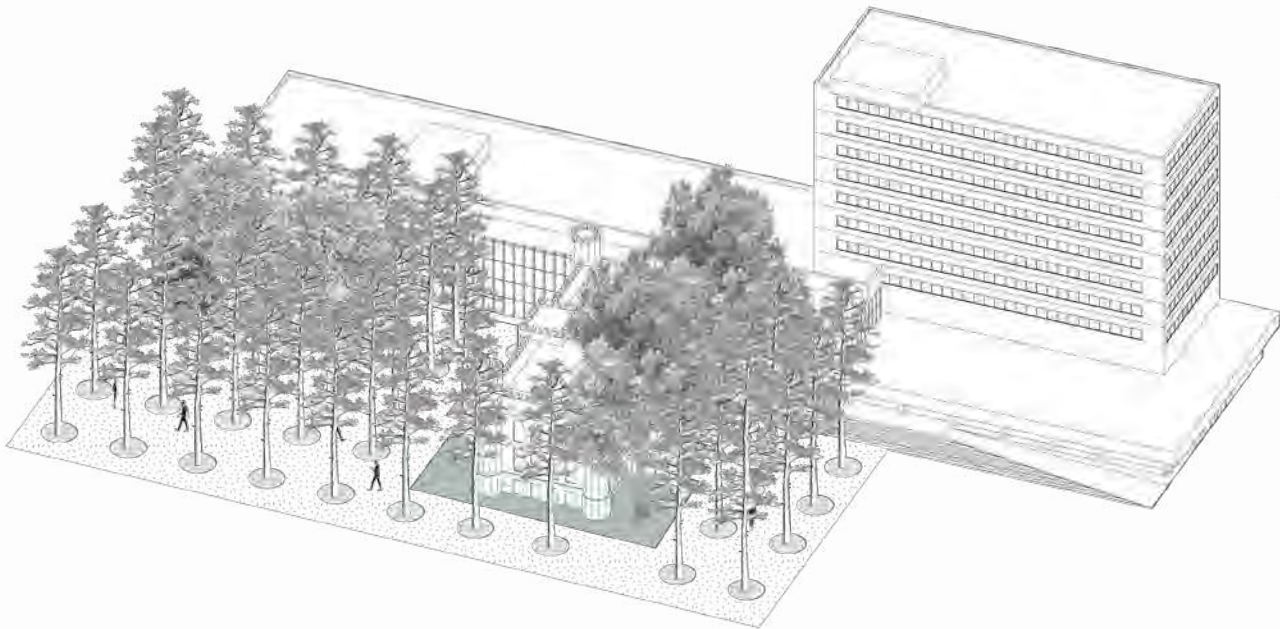
De tijdslagen van het Paleis en de Stadsschouwburg worden in een adem verteld. De vergroening in de nieuwe Paleistuin is geïnspireerd op de oude botanische tuin die hier vroeger is geweest. Op de oude luchtfoto is te zien dat aan de overzijde van het plein bij de kerk een groene massa is te zien. Deze twee groene tuinen kaderen de laag van het parochiaal centrum in en zorgen daarnaast voor koele, groene verblijfsplekken. De tuinen zijn als een twee-eigige tweeling ontworpen. De termen lokaal en monumentaal zijn steeds als leidraad gebruikt bij de soortkeuze en positionering van de bomen. In de Paleistuin meer monumentaal - in de Schouwburgtuin meer lokaal.

De Paleistuin en de Schouwburgtuin

De Schouwburgtuin

De Paleistuin

Paleistuin en Schouwburgtuin

In de Paleistuin is gekozen voor statige hoogstammige pinussen die het zicht op het Stadskantoor niet belemmeren en zodanig gepositioneerd worden dat ze het gebruik van de ruimte voor de markt niet in de weg zitten. Het grid van bomen accentueert de monumentaliteit van het Paleis, zichtlijnen op de gevel worden ingekaderd. In de kern van de tuin worden enkele afwijkende soorten aangeplant, die de relatie met de Schouwburgtuin versterken. Doordat er in de Schouwburgtuin minder druk is op specifiek gebruik van de openbare ruimte, is er meer ruimte voor bomen en beplanting. Dit maakt het tot een heerlijke verblijfsplek. De sfeer van de tuinen refereert naar het herkenbare omliggende Tilburgse landschap van de zandgronden met grassen en heide, productie- en naaldbossen. Met de maat, schaal en het patroon van het bestratingsmateriaal krijgen de tuinen een prachtige klassiek karakter.

Collage van verschillende sfeerbeelden. Zanderige kleine stenen die refereren naar het zand van de duinen in combinatie met statige, monumentale lokale beplanting

Visualisatie vanaf de Stadsschouwburg
richting het Paleis

Oude ansichtkaart met een tekening van de
kerk, het Paleis en het nu verdwenen Stadhuis

Foto van een bomenlaan in het Mastbos - lokaal en monumentaal. Op het Stadsforum zijn we opzoek naar een balans tussen monumentaliteit en diversiteit

Zicht vanaf de trap bij het Paleis over de Beljonvijver richting de Stadsschouwburg

3 MASTERPLAN

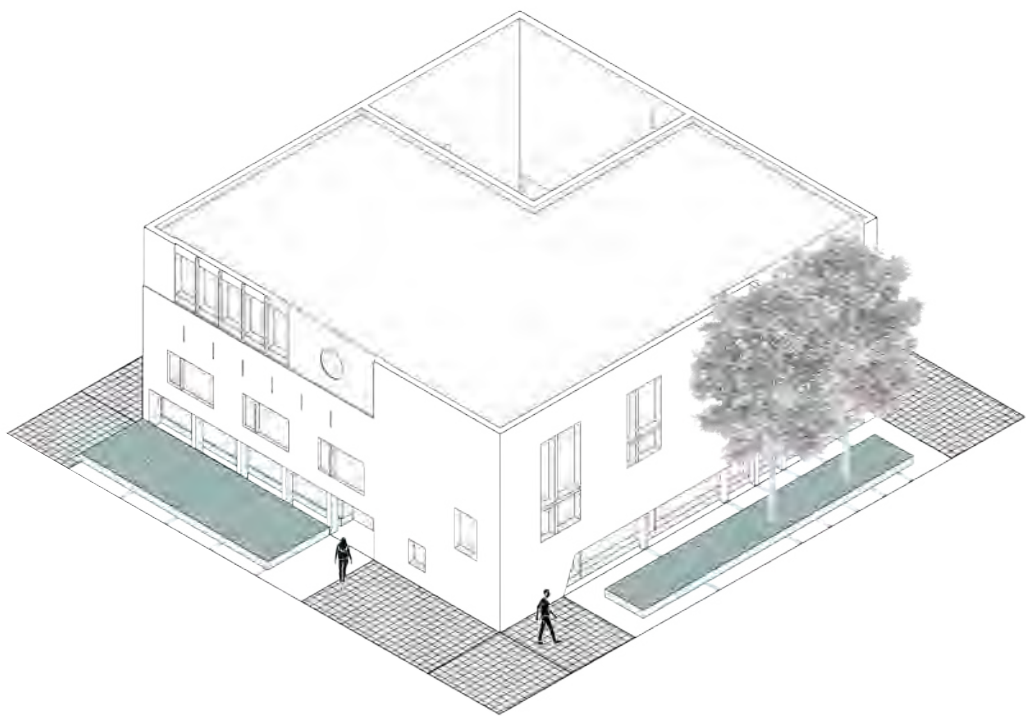
Het Kantongerecht net na voltooiing.

Tijdslaag 4 Het Kantongerecht

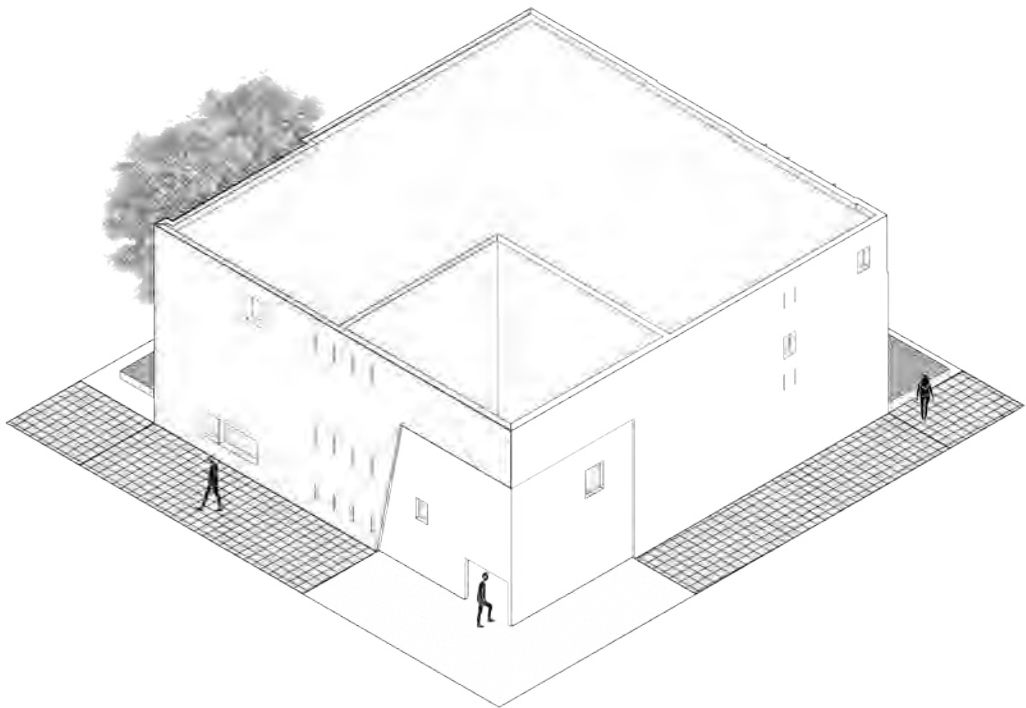
De 4de tijdslaag is de tijdslaag van het Kantongerecht. Dit markante gebouw is vanuit elke hoek beeldschoon. In de huidige stedenbouwkundige opstelling komt dit niet goed tot zijn recht. Het mozaïek aan de zuid-oost zijde van het gebouw is nauwelijks zichtbaar vanaf het Stadsforum. Door het gebouw een eigen verhardingsvlak te geven, krijgt het Kantongerecht de aandacht die het verdient.

Het Kantongerecht

Noord en westgevel van het Kantongerecht

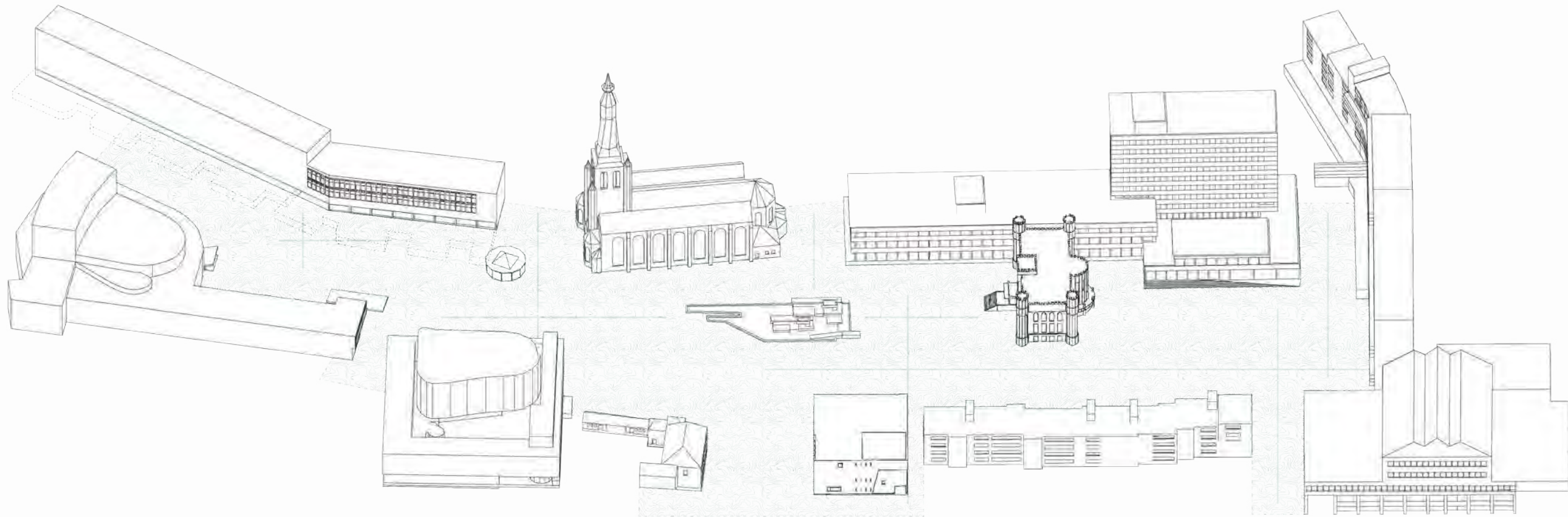

Oost en zuidgevel van het Kantongerecht

De Alzijdige Monoliet

De verhardingsvlakken rondom het Kantongerecht reageren op de gevel van het gebouw. Waar de materialisering van de gevel verspringt, reageert het grondvlak in formaat en afwerking van de verharding. Het Stadsforum loopt rondom het Kantongerecht om zo het mozaiek aan de zuidoostzijde van het gebouw te benadrukken. De twee bestaande bomen aan de westgevel van het gebouw worden behouden en het groenvak wordt vergroot. Ook aan de entreezijde wordt groen toegevoegd. Het huidige zicht op de gevel blijft behouden.

3 MASTERPLAN

Beljon als bron voor inspiratie voor
zichtbare afwateringslijnen op het Stadsforum

Tijdslaag 5 Beljon als bron

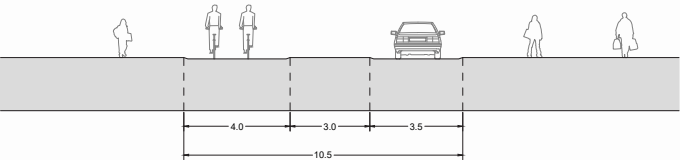
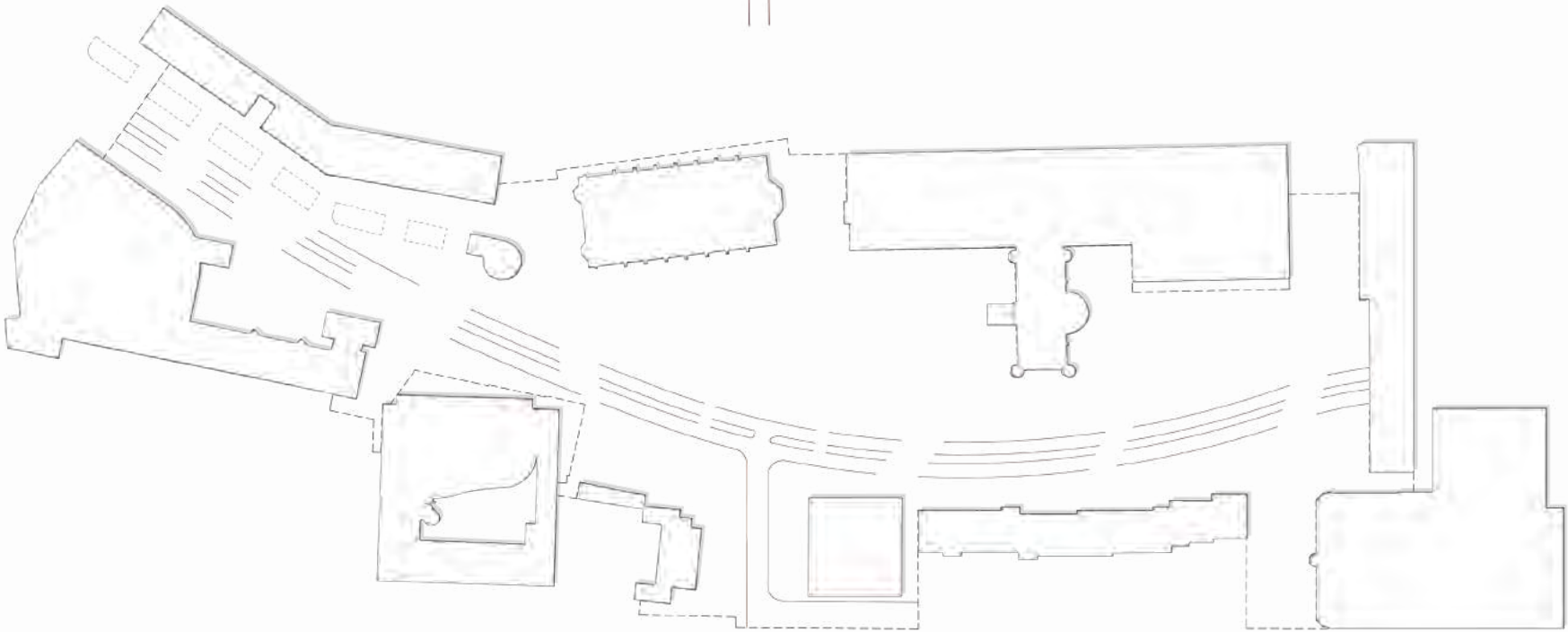
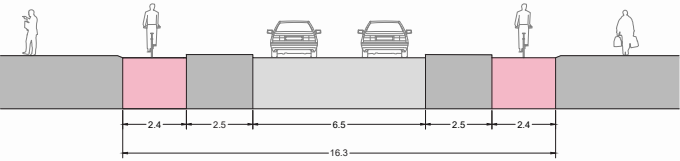
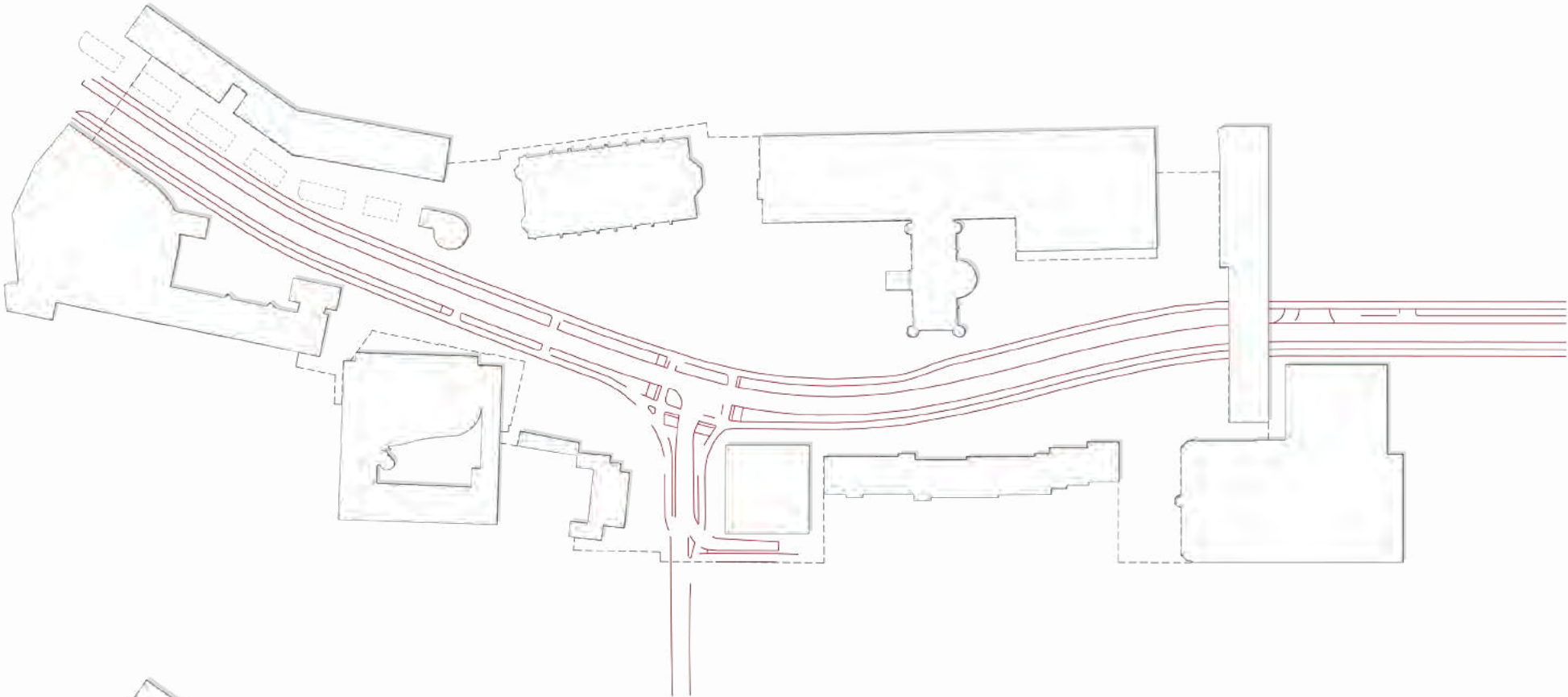
Het tijdperk van Beljon is de 5de tijdslaag. Het gedachtegoed van Beljon dient voornamelijk als inspiratie. Het zichtbaar maken van afwateringslijnen draagt bij aan de bewustwording van de klimaatadaptatieve maatregelen. De orthogonale structuren accentueren de Beljonvijver als het centrale element in het waterthema. De waterspuwers bij de Stads kantoren zorgen voor sfeer en interactie.

De Beljonvijver wordt zoveel mogelijk in haar oorspronkelijke vorm herstelt. De ligging tussen de Paleistuin en de parochiale tijdslaag zorgt ervoor dat de vijver voelt als verbindend element, waar het voorheen soms als barrière werd ervaren. Aan de zuidoost-zijde wordt een podium toegevoegd.

Een foto van de Beljonvijver en referentiebeelden
hoe men in de openbare ruimte het thema water
kan laten zien en ervaren

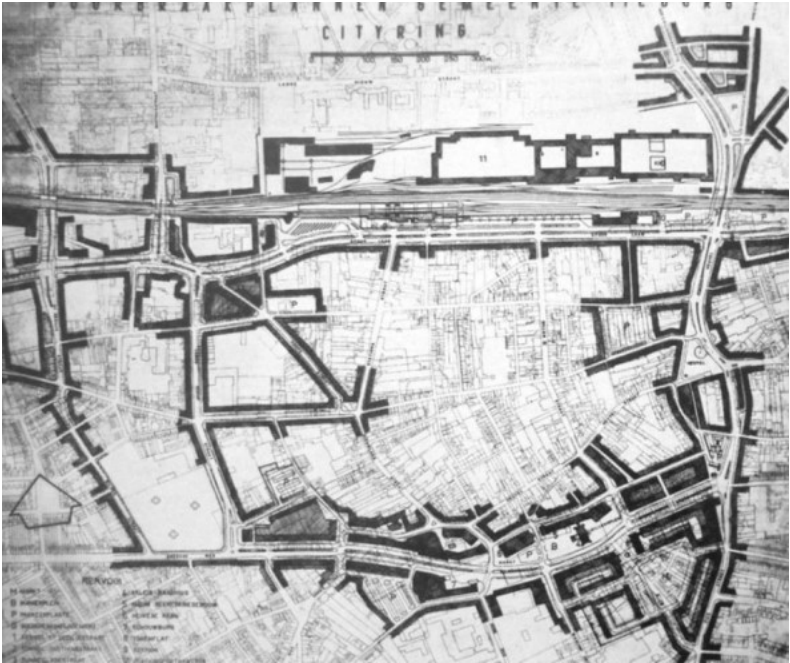
3 MASTERPLAN

Boven: het huidige profiel van de Cityring
Onder: het voorgestelde profiel van de Cityring

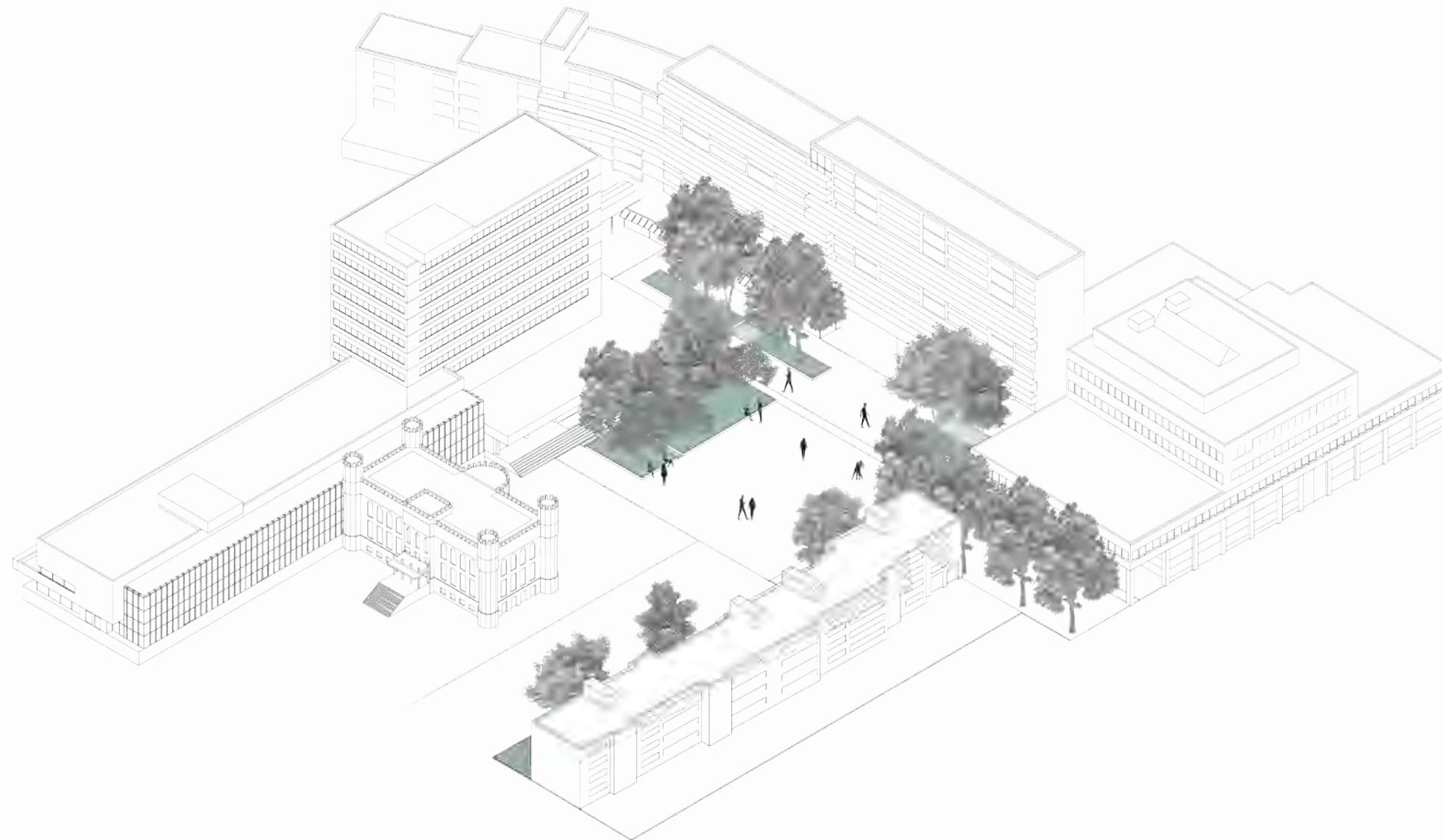
Profiel Cityring

De tijd van Beljon was ook de tijd van de doorbraak en de aanleg van de Cityring. Vanaf dit moment was de auto een dominante speler in het gebied. Een dubbele rijbaan met aan weerszijde fietspaden bepaald al geruime tijd het straatbeeld en zorgt voor een harde tweedeling in het gebied. In het ontwerp voor het Stadsforum wordt het profiel aangepast naar een enkele rijbaan aan de noordzijde en een tweerichtingsfietspad aan de zuidzijde van de rijbaan. Het profiel wordt zo ingericht dat de auto voelbaar te gast is. De voetganger krijgt een prominente positie op het Stadsforum.

Schets van de gemeente Tilburg voor de plannen van de Cityring.

3 MASTERPLAN

Het Stadhuisplein tussen de twee
stadskantoren en de katterug

Tijdslaag 6 Het Stadhuisplein

De 6de en laatste tijdslaag is de laag van het Stadhuisplein. Het plein tussen de Stadskantoren en de Katterug is de plek waar het bestuurlijk centrum van Tilburg elkaar ontmoet. Het plein heeft de maat en schaal om statig en chique te zijn. De tuinen bieden de mogelijkheid om in alle rust te kunnen vergaderen of lunchen. Als schakel tussen Kernwinkelgebied en Piushaven is dit de plek waar bestuurlijk Tilburg en de Tilburgers elkaar ontmoeten.

Het Stadhuisplein tussen Stadskantoor 1&2

Een ontmoeting op het Stadhuisplein van het Stadsforum. Positie vanaf het Stadskantoor 2 richting de gevel van Stadskantoor 1

Koningsstraat en Willemsplein ten tijde van de radialen die vanaf het Willemsplein vertrokken.

10 50 100M

Plankaart

Tot slot alle tijdslagen gecombineerd tot het totaalplan van het Stadsforum. De ambitie van het maken van een stadsplein wat zowel alle tradities van Tilburg kan huisvesten, recht doet aan de monumentale gebouwen, als de implementatie van toekomstambities met betrekking tot klimaatadaptatie komen samen. De balans tussen de verschillende tijdslagen en het Stadsforum als een identiteit wordt uitgewerkt in één samenhangende materialisering en detaillering.

Totaalkaart van alle tijdslagen van
het Stadsforum

ONTWERP

De tuinen maken het adres - in het Stadsforum zijn verschillende verblijfsplekken
te vinden die een adres geven aan de gebouwen en functies

4 Ontwerp

Tuinen maken het adres

De karakters en tijdslagen van het Stadsforum zijn herkenbaar in de verschillende tuinen. De klassieke parochietuinen kenmerken de tijd van de kerkelijke macht. De Paleistuin uit de tijd van Willem II en de bravoure die daar bij hoort, met als moderne tegenhanger de vrije interpretatie bij de Stadsschouwburg. De Kantontuin als architectonische ode aan het gebouw. De strakke lobby-tuinen die status uitstralen maar tevens de geborgenheid bieden voor een prettig overleg en tot slot de tuinen voor het Frankenhof die een prettige groene overgangszone zijn tussen voordeur en Stadsforum. Al deze tuinen zijn onderdeel van dezelfde familie. Door verschil in detaillering wordt bij elke tuin het eigen karakter naar boven gebracht.

Beplanting

LOKAAL EN MONUMENTAAL

Voor het beplantingsplan Stadsforum Tilburg is gezocht naar een bomen en beplantingsmix die de relatie legt met het omliggende landschap van Tilburg. Zoals eerder benoemd ligt het Stadsforum op de overgang tussen dekzandrug en beekdal. Dit kan worden uitgedrukt in de toepassing van verschillende soorten in de hoger en lager gelegen delen van het Stadsforum.

HERKENBAAR TILBURGS LANDSCHAP

De uitstraling van de beplanting op het Forum moet herkenbaar zijn als typisch Tilburgs landschap, en tevens iconisch genoeg zijn om het Forum haar eigen identiteit te geven. Grassen in bruin- en geeltinten en accenten van paars en roze zorgen voor een atmosfeer die doet denken aan de zanderige heide op de dekzandrug. Fris groen met blauw-accenten staan in de schaduwrijke gedeeltes aan de zuidzijde van het gebied, tevens ook het lager gelegen gebied. Hier wordt de relatie gelegd met het beekdal.

DIVERS

Het gebied maakt daarnaast deel uit van een ecologische corridor. De gekozen boomsoorten sluiten aan bij de ambitie om ecologisch hoogwaardige soorten te plaatsen die bijdragen aan een goede habitat voor dieren. Daarnaast is een mix van verschillende soorten robuust en minder gevoelig voor eventuele boomziektes. Er worden in totaal circa 100 nieuwe bomen aangeplant.

MAATWERK

De lage grondwaterstand, de hoofdzakelijk gesloten verharding en de forse verkeersbelasting stellen hoge eisen aan nieuwe en bestaande groeiplaatsvoorzieningen.

Grofweg spelen er in het Stadsforum 2 situaties:

- bomen in de verharding
- bomen in groenvakken

Hier binnen zijn er met betrekking tot de bestaande bomen nog de varianten:

- bestaande straatboom komt in een groenvak
- bestaande boom in groenvak wordt een straatboom

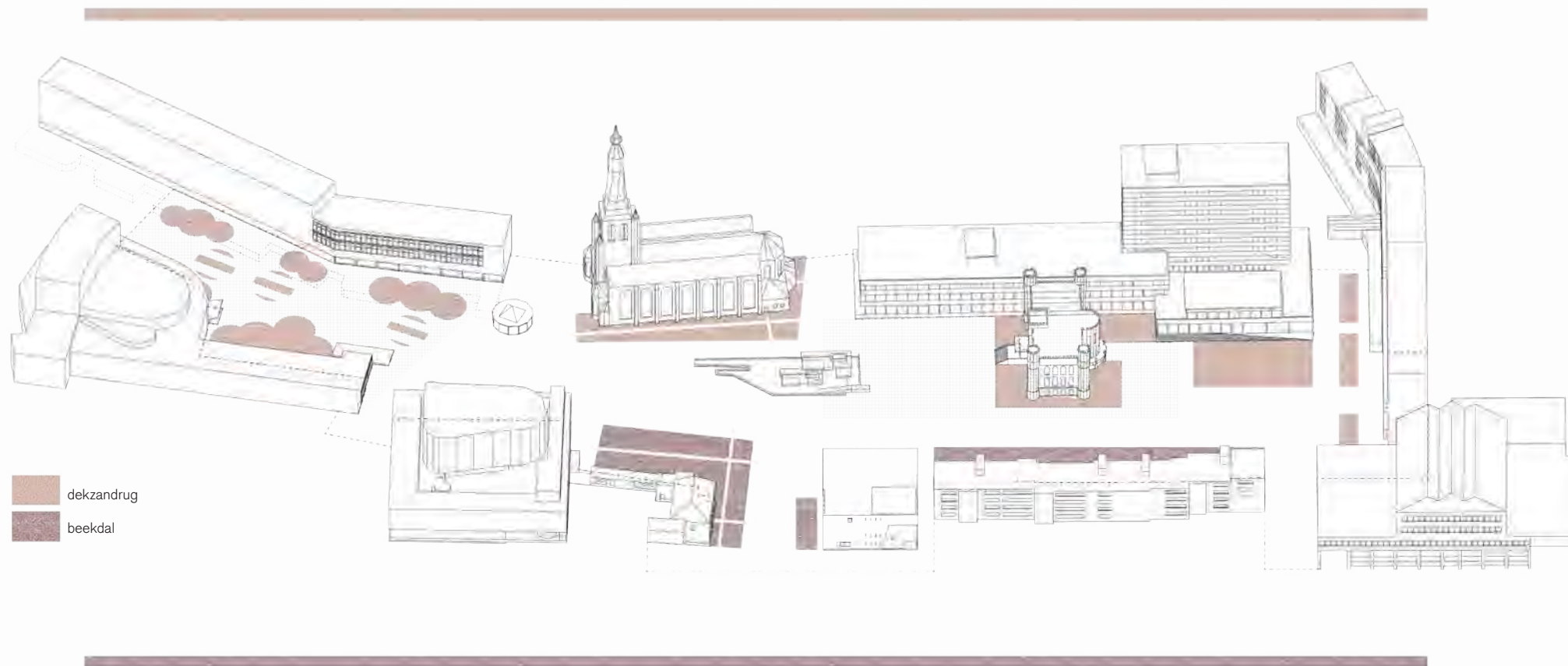
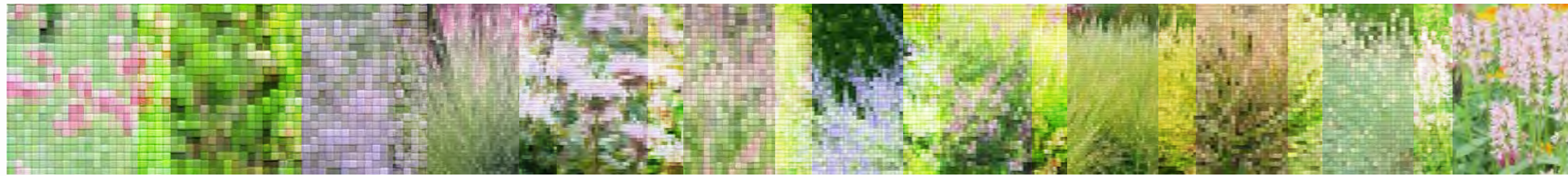
Voor elke oplossing is maatwerk nodig. In de BEA wordt geadviseerd om voor een aantal bestaande te handhaven bomen de groeiplaats te verbeteren, dit wordt meegenomen in de uitwerking. Nader onderzoek moet uitwijzen of de principes op de specifieke locaties voldoen.

Door het koppelen van de groenambities aan de ambities van het opvangen en bergen van water, ontstaat er een robuust klimaatadaptief systeem, met optimale condities voor groenontwikkeling.

Foto's van het omliggende Tilburgse landschap met heide, grassen, berken en dennen

4 ONTWERP

Het noordwestelijke gedeelte van het Stadsforum ligt hoger, op de oude dekzandgronden. Het zuidoosten ligt lager, in het beekdal.
De beplanting verschilt op beide gronden maar blijft binnen dezelfde sfeer

Vaste planten beekdal

Vaste planten dekzandrug

Deschampsia flexuosa

Brunnera macrophylla

Athyrium filix-femina

Astrantia major 'Lars'

Carex pendula

Rodgersia aesculifolia

Iris sibirica 'Blue King'

Tellima grandiflora

Eupatorium mac. 'Atropurpureum'

Hypericum 'Hidcote'

Tiarella cordifolia

Polypodium vulgare

Carex morrowii 'Irish green'

Euphorbia amygdaloides robbiae

Sesleria autumnalis

Anemone hyb. 'Honorine Jobert'

Gaura lindheimeri 'Siskiyou Pink'

Hyssopus officinalis 'Roseus'

Deschampsia flexuosa

Sesleria caerulea

Sesleria nitida

Cytisus praecox 'Zeelandia'

Aster divaricatus

Agastache rugosa

Stipa tenuissima 'Pony Tails'

Vaccinium vitis idaea

Sedum 'Herbstfreude'

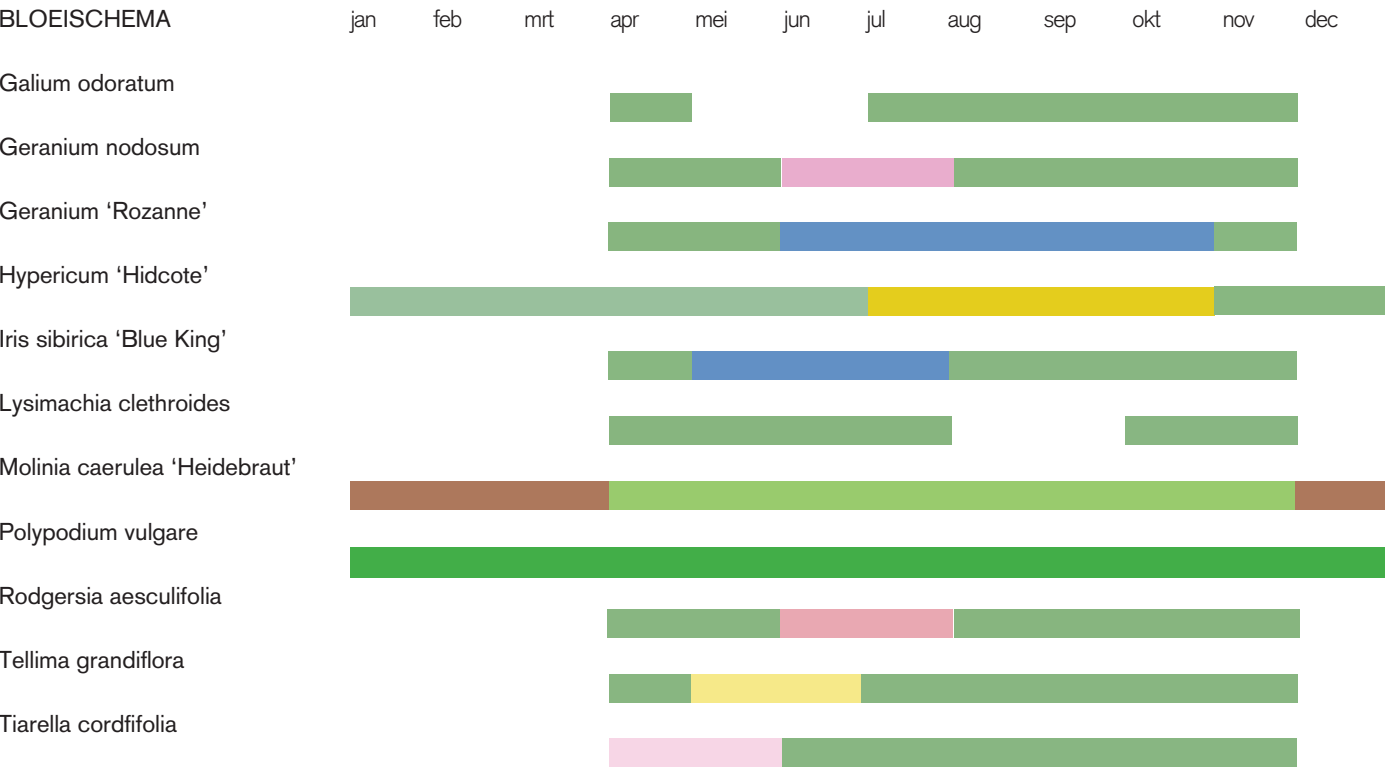
Thymus praecox 'Pink Chintz'

Vaste planten beekdal

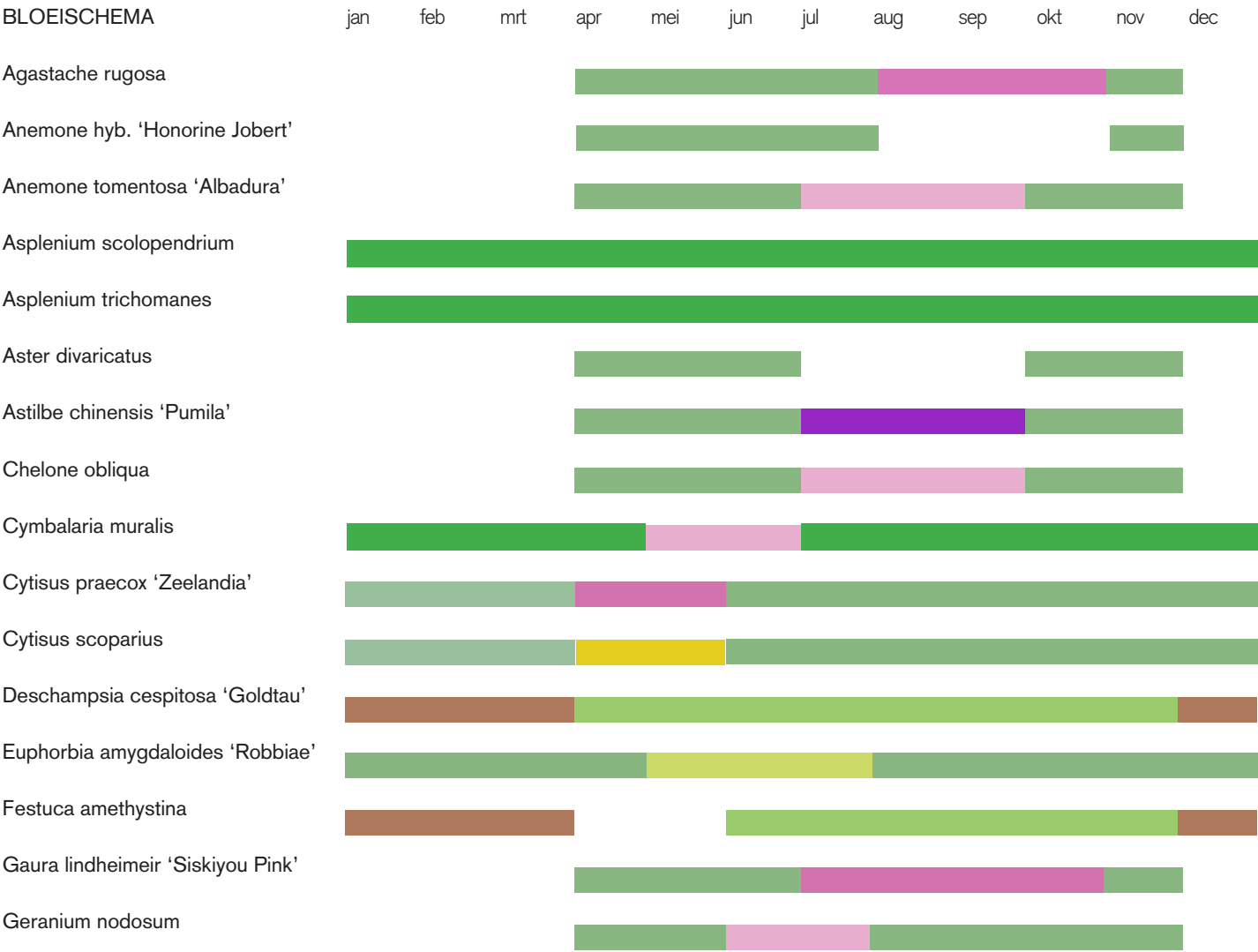
BLOEISCHEMA

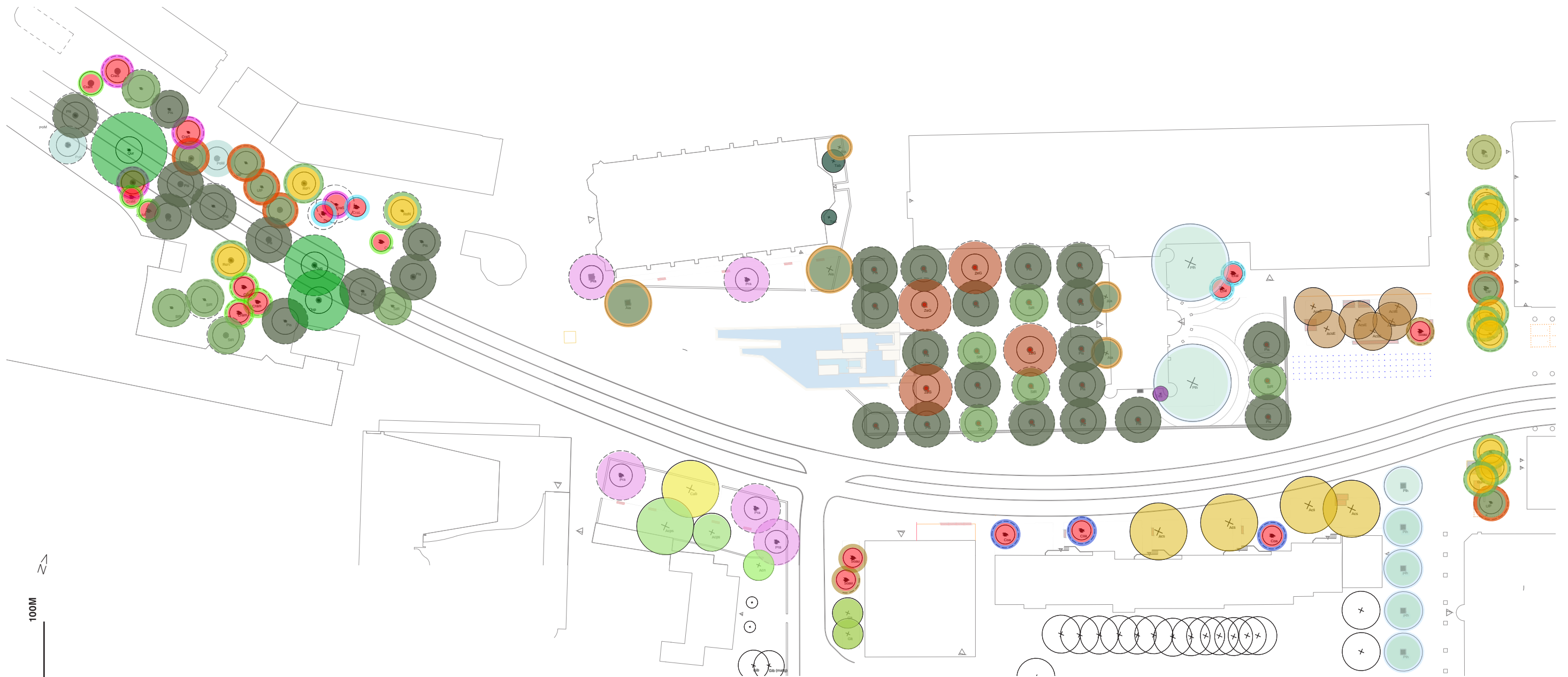
BLOEISCHEMA

Vaste planten dekzandrug

4 ONTWERP

1:1000
10
50
100M

	<i>Pinus sylvestris</i>		<i>Ailanthus altissima</i>		<i>Crataegus laevigata</i>		<i>Catalpa bignonioides</i>		<i>Platanus hispanica</i>		<i>Crataegus laevigata</i>
	<i>Quercus robur</i> / <i>Quercus palustris</i>		<i>Ulmus</i> 'Frontier'		<i>Crataegus monogyna</i>		<i>Acer pseudoplatanus</i>		<i>Platanus orientalis</i> 'Minaret'		<i>Cersis siliquastrum</i>
	<i>Styphnolobium japonicum</i> 'Regent'		<i>Tilia cordata</i> 'Bohlje'		<i>Corylus avellana</i>		<i>Acer saccharinum</i> 'Elegant'		<i>Prunus avium</i>		<i>Sorbus aucuparia</i>
	<i>Zelkova serrata</i> 'Green Vase'		<i>Gleditsia triacanthos</i>		<i>Robinia pseudoacacia</i> 'Nyrsegi'		<i>Acer saccharinum</i>		<i>Sorbus aucuparia</i>		

Bomen en heesters

Corylus avellana

Crataegus monogyna

Sorbus aucuparia

Crataegus persimilis 'Splendens'

Quercus robur

Pinus sylvestris

Robinia pseudoacacia 'Nyrsegi'

Tilia cordata 'Bohlje'

Zelkova serrata 'Green Vase'

Zelkova serrata 'Green Vase'

Quercus palustris

Quercus palustris

Quercus petraea 'Mespilifolia'

Prunus avium

Prunus avium

Ulmus 'Frontier'

Beplantingsplan

Voor de beplanting is In beeld en sfeer gezocht naar een robuust eindbeeld, geheel passend bij de inrichting van het Stadsforum met de sfeer van heidebeplanting, zowel voor de bomen als in onderbeplanting. De soortkeuzes voor de bomen reageren op de omgeving en het ontwerpverhaal van de tijdslagen. De onderbeplanting reageert op de onderverdeling van beekdal en dekzand, welke de verschillende tijdslagen/ ontwerplagen bindt door een eigen herkenbare karakter.

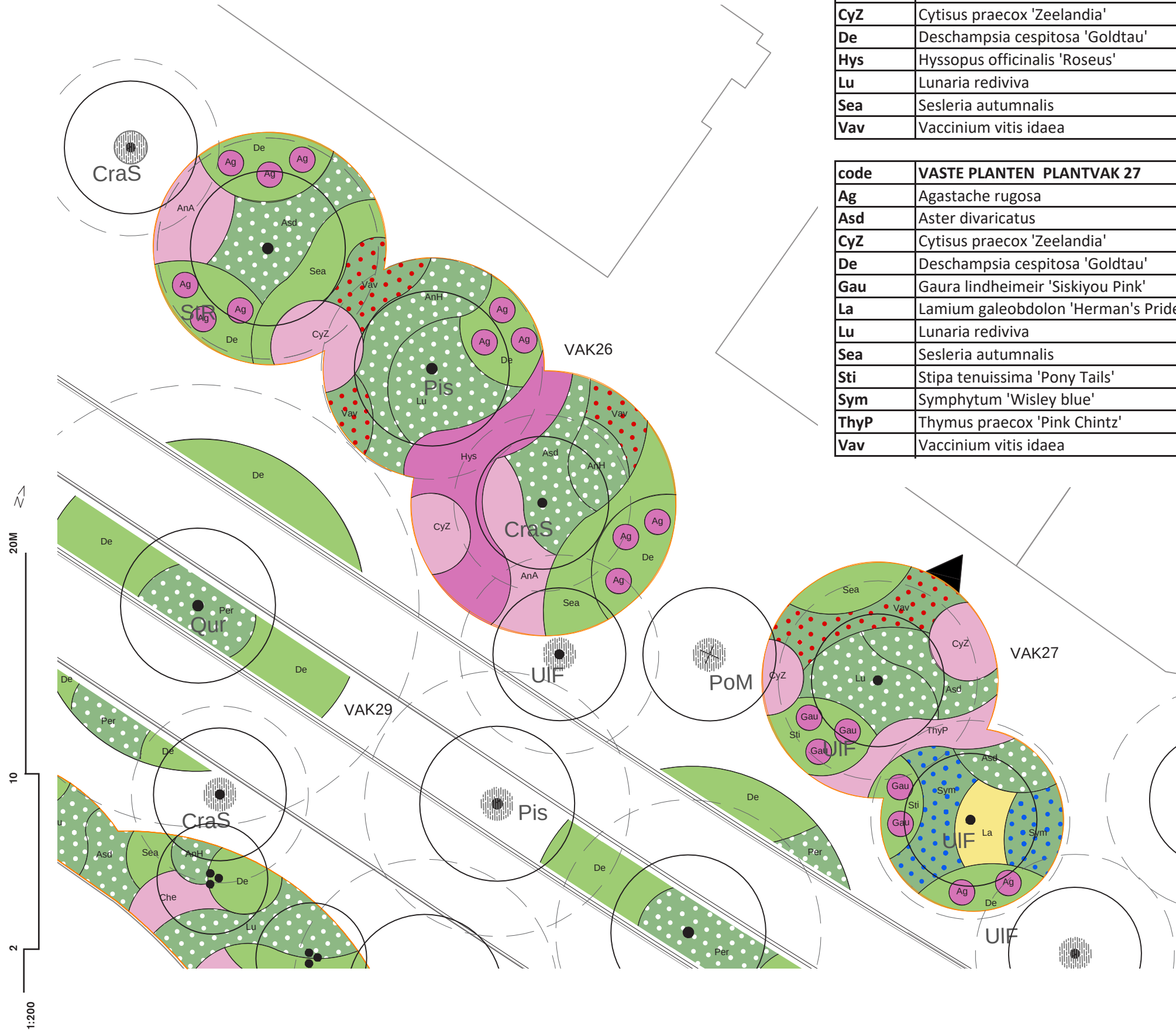
In de Paleistuin en Schouwburgtuin vormen de Pinussen de basis, aangevuld met loofbomen met een bijzondere herfstkleur en soorten met een ecologische meerwaarde, zoals Robinia en Zomereik. Ook de onderlaag van Meidoorn draagt bij aan ecologische ambities en heeft een herkenbare voorjaarsbloei.

De bestaande bomen bij pastorie en de kerk worden aangevuld met de Zoete kers. Langs de Katterug is gezocht naar karakteristieke bomen die passen in de maat en schaal van de gebouwen, zonder een laan of rij te vormen. De soorten sluiten aan bij de plannen voor de Willem II straat.

De bomen in de tuinen zijn zo gekozen dat ze voldoende opgekroond kunnen worden zodat ze het vrachtverkeer en de markt niet hinderen. Alle bomen worden voorzien van goede groeiplaatsvoorzieningen.

Voor de onderbeplanting is een selectie gemaakt die herkenbaar is voor beekdal en dekzand. De plantvakken hebben echter hun eigen condities, zoals droge schaduw, volle zon, bestaande boomwortels of juist de eerste jaren volle zon door de nog niet volgroeide nieuwe bomen, maar later schaduw wanneer de boomkronen volgroeid zijn. De vaste planten zijn daarom zo geselecteerd, dat ze aan deze specifieke condities voldoen, maar nog steeds de herkenbare eigenschappen van de lage beekdalen of de hoger gelegen zandruggen hebben. De plantvakken die refereren aan de beekdalen bevatten soorten als Koninginnekruid, Moerasspirea, Iris en Hangende zegge, allen erg herkenbaar als oeverbeplanting. Voor de plantvakken refererend naar dekzandruggen is gekozen voor paarsbloeiende soorten zoals de roze Prachtkaaers, de Hyssop, de roze Brem en kruiptijm. Deze bloeiende vaste planten staan tussen wuivende siergrassen als Ruwe smele en Vedergras.

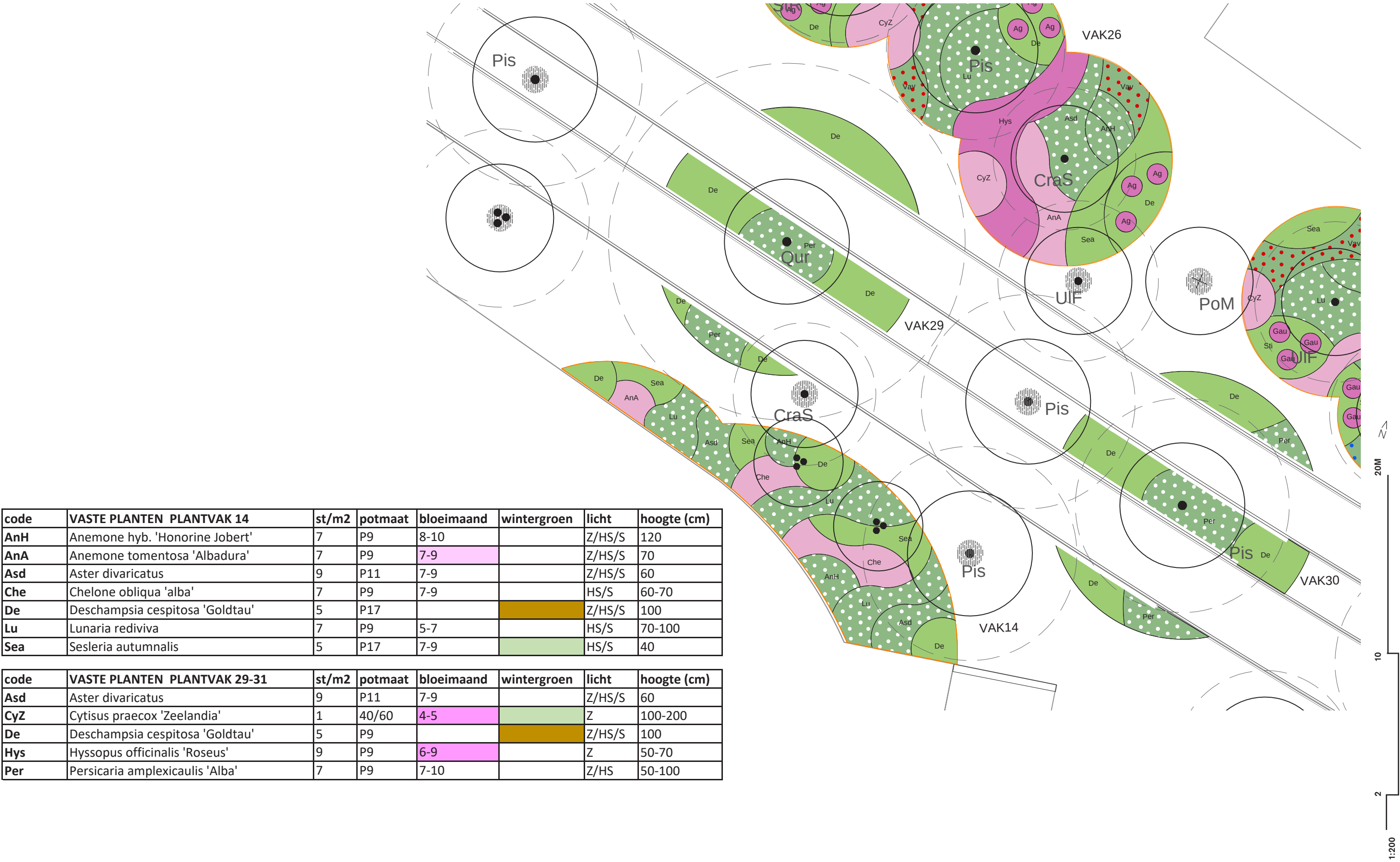
4 ONTWERP

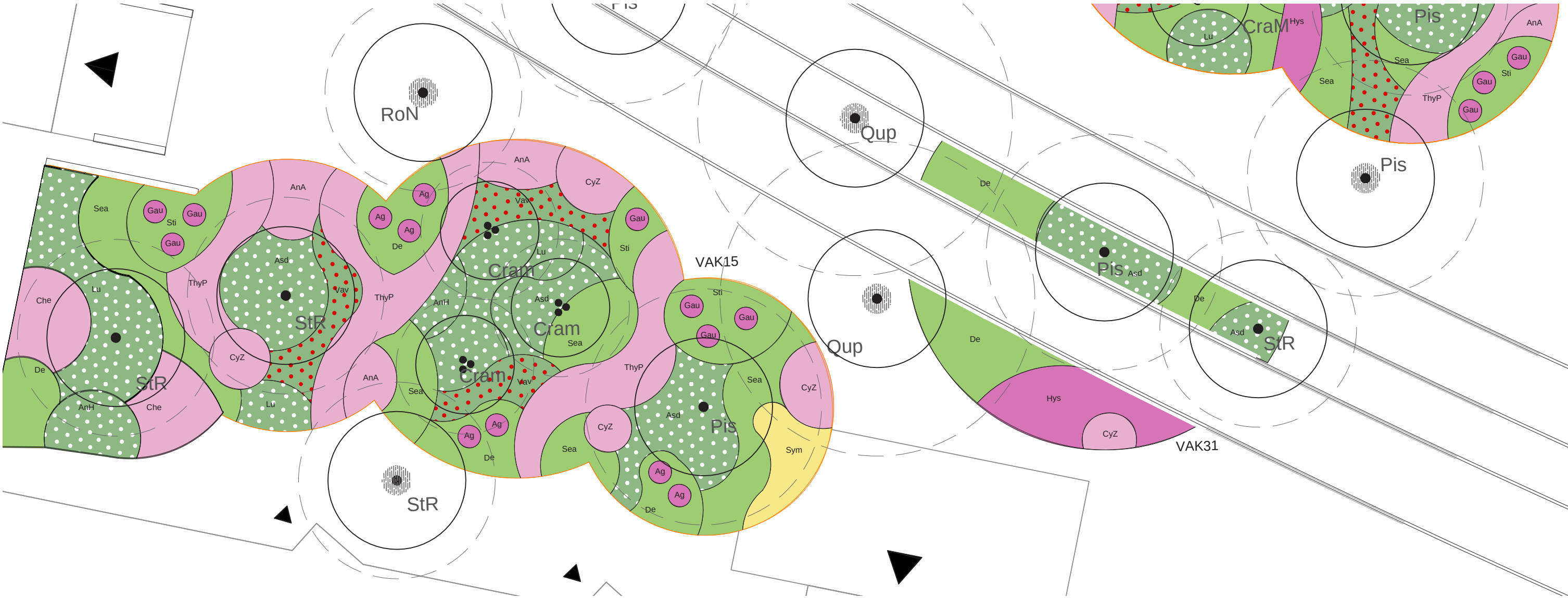
code	VASTE PLANTEN PLANTVAK 26	st/m2	potmaat	bloeimaand	wintergroen	licht	hoogte (cm)
Ag	Agastache rugosa	7	P9	8-10		HS/Z	80-100
AnH	Anemone hyb. 'Honorine Jobert'	7	P9	8-10		Z/HS/S	120
AnA	Anemone tomentosa 'Albadura'	7	P9	7-9		Z/HS/S	70
Asd	Aster divaricatus	9	P11	7-9		Z/HS/S	60
CyZ	Cytisus praecox 'Zeelandia'	1	40/60	4-5		Z	100-200
De	Deschampsia cespitosa 'Goldtau'	5	P9			Z/HS/S	100
Hys	Hyssopus officinalis 'Roseus'	9	P9	6-9		Z	50-70
Lu	Lunaria rediviva	7	P9	5-7		HS/S	70-100
Sea	Sesleria autumnalis	5	P9	7-9		HS/S	40
Vav	Vaccinium vitis idaea	7	P10	7-9		Z/HS	30-40

code	VASTE PLANTEN PLANTVAK 27	st/m2	potmaat	bloeimaand	wintergroen	licht	hoogte (cm)
Ag	Agastache rugosa	7	P9	8-10		HS/Z	80-100
Asd	Aster divaricatus	9	P11	7-9		Z/HS/S	60
CyZ	Cytisus praecox 'Zeelandia'	1	40/60	4-5		Z	100-200
De	Deschampsia cespitosa 'Goldtau'	5	P9			Z/HS/S	100
Gau	Gaura lindheimeir 'Siskiyou Pink'	9	P9	7-10		Z/HS	70
La	Lamium galeobdolon 'Herman's Pride'	7	P9	5-6		Z/HS/S	20
Lu	Lunaria rediviva	7	P9	5-7		HS/S	70-100
Sea	Sesleria autumnalis	5	P9	7-9		HS/S	40
Sti	Stipa tenuissima 'Pony Tails'	5	P9			Z	30-60
Sym	Symphytum 'Wisley blue'	9	P9	4-5		Z/HS/S	40
ThyP	Thymus praecox 'Pink Chintz'	9	P9	6-7		Z	5
Vav	Vaccinium vitis idaea	7	P10	7-9		Z/HS	30-40

Schouwburgtuin

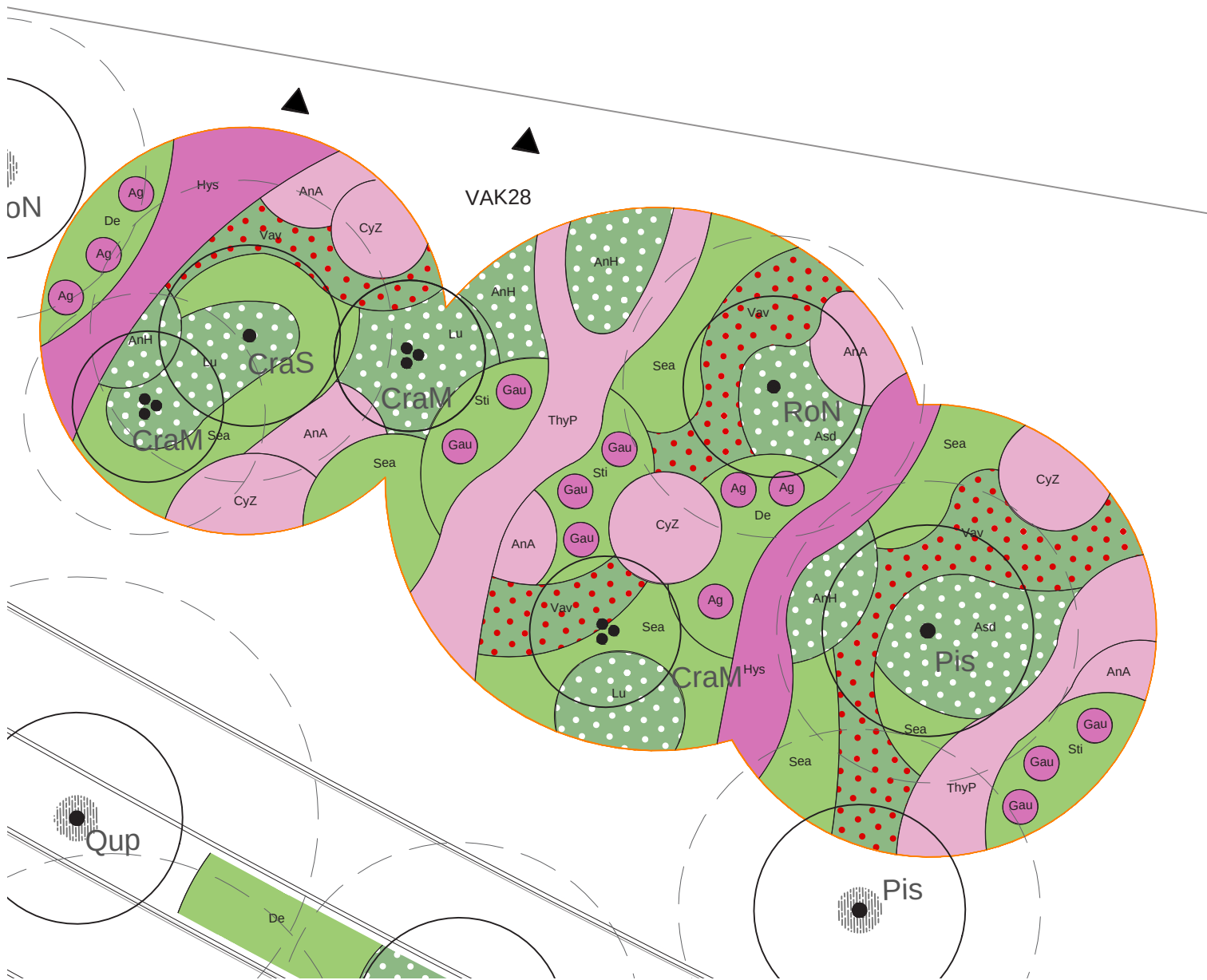

4 ONTWERP

code	VASTE PLANTEN PLANTVAK 15	st/m2	potmaat	bloemaand	wintergroen	licht	hoogte (cm)
Ag	Agastache rugosa	7	P9	8-10		HS/Z	80-100
AnH	Anemone hyb. 'Honorine Jobert'	7	P9	8-10		Z/HS/S	120
AnA	Anemone tomentosa 'Albadura'	7	P9	7-9		Z/HS/S	70
Asd	Aster divaricatus	9	P11	7-9		Z/HS/S	60
Che	Chelone obliqua 'alba'	7	P9	7-9		HS/S	60-70
CyZ	Cytisus praecox 'Zeelandia'	1	40/60	4-5		Z	100-200
De	Deschampsia cespitosa 'Goldtau'	5	P9			Z/HS/S	100
Gau	Gaura lindheimeir 'Siskiyou Pink'	9	P9	7-10		Z/HS	70
Hys	Hyssopus officinalis 'Roseus'	9	P9	6-9		Z	50-70
Lu	Lunaria rediviva	7	P9	5-7		HS/S	70-100
Sea	Sesleria autumnalis	5	P9	7-9		HS/S	40
Sym	Symphytum 'Wisley blue'	9	P9	4-5		Z/HS/S	40
Sti	Stipa tenuissima 'Pony Tails'	5	P9			Z	30-60
ThyP	Thymus praecox 'Pink Chintz'	9	P9	6-7		Z	5
Vav	Vaccinium vitis idaea	7	P10	7-9		Z/HS	30-40

code	VASTE PLANTEN PLANTVAK 29-31	st/m2	potmaat	bloemaand	wintergroen	licht	hoogte (cm)
Asd	Aster divaricatus	9	P11	7-9		Z/HS/S	60
CyZ	Cytisus praecox 'Zeelandia'	1	40/60	4-5		Z	100-200
De	Deschampsia cespitosa 'Goldtau'	5	P9			Z/HS/S	100
Hys	Hyssopus officinalis 'Roseus'	9	P9	6-9		Z	50-70
Per	Persicaria amplexicaulis 'Alba'	7	P9	7-10		Z/HS	50-100

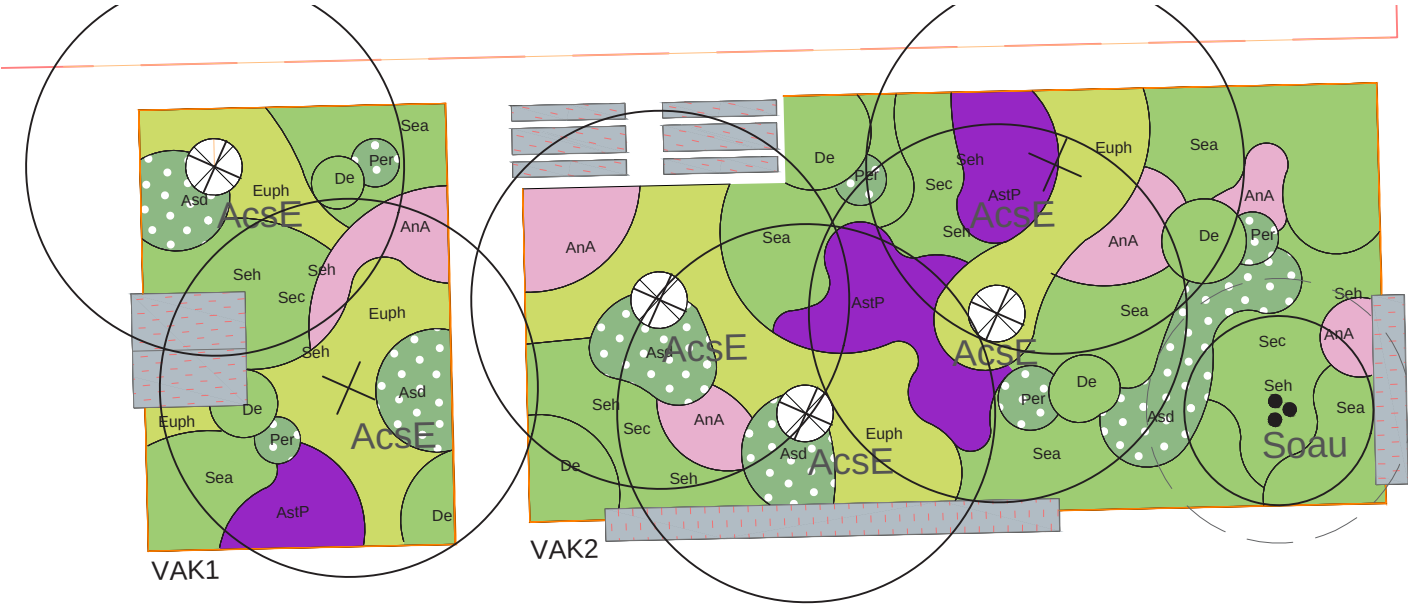
code	VASTE PLANTEN PLANTVAK 28	st/m2	potmaat	bloei maand	wintergroen	licht	hoogte (cm)
Ag	Agastache rugosa	7	P9	8-10		HS/Z	80-100
AnH	Anemone hyb. 'Honorine Jobert'	7	P9	8-10		Z/HS/S	120
AnA	Anemone tomentosa 'Albadura'	7	P9	7-9		Z/HS/S	70
Asd	Aster divaricatus	9	P11	7-9		Z/HS/S	60
CyZ	Cytisus praecox 'Zeelandia'	1	40/60	4-5		Z	100-200
De	Deschampsia cespitosa 'Goldtau'	5	P9			Z/HS/S	100
Hys	Hyssopus officinalis 'Roseus'	9	P9	6-9		Z	50-70
Lu	Lunaria rediviva	7	P9	5-7		HS/S	70-100
Sea	Sesleria autumnalis	5	P9	7-9		HS/S	40
Vav	Vaccinium vitis idaea	7	P10	7-9		Z/HS	30-40

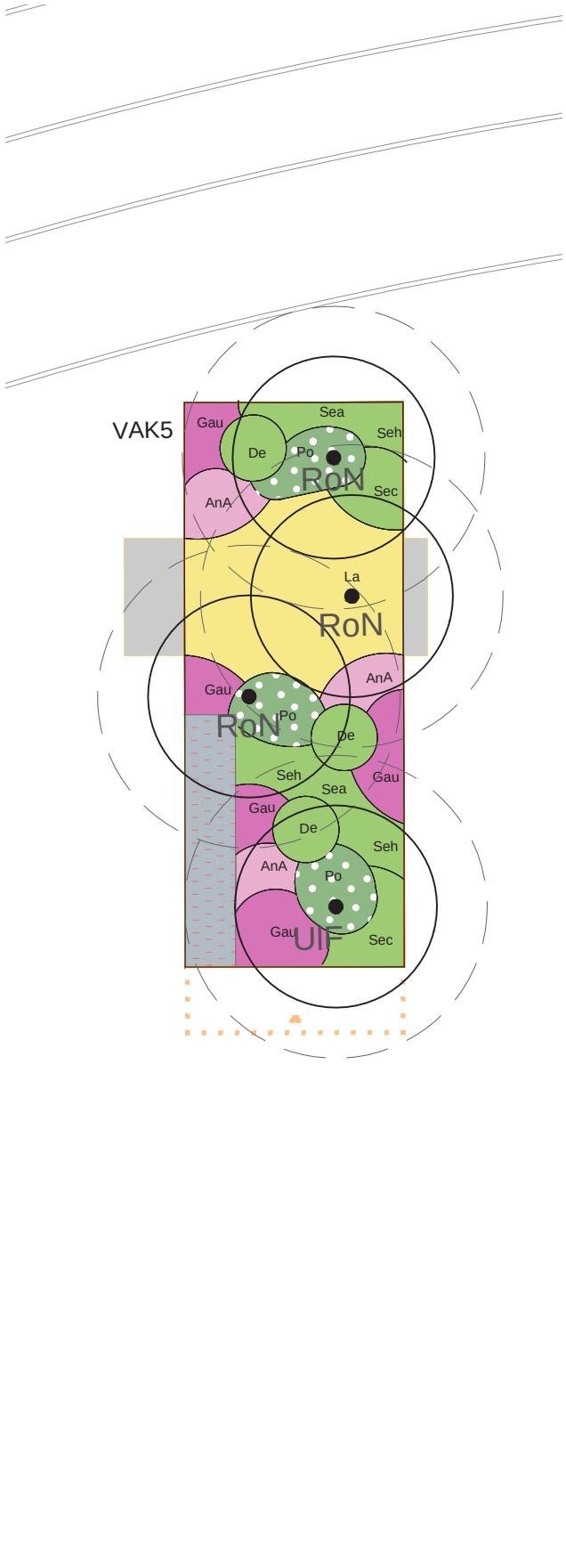
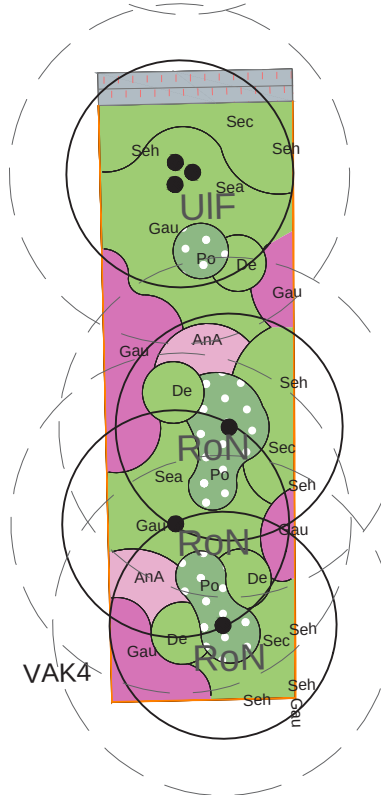
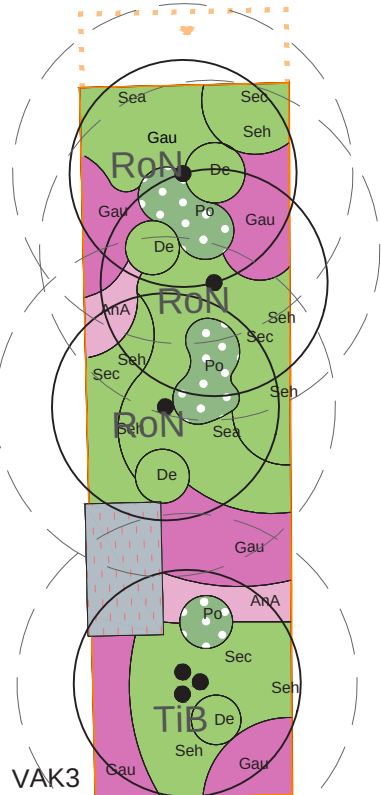
zicht vanuit het Stadskantoor

Stadskantoor - Katterug

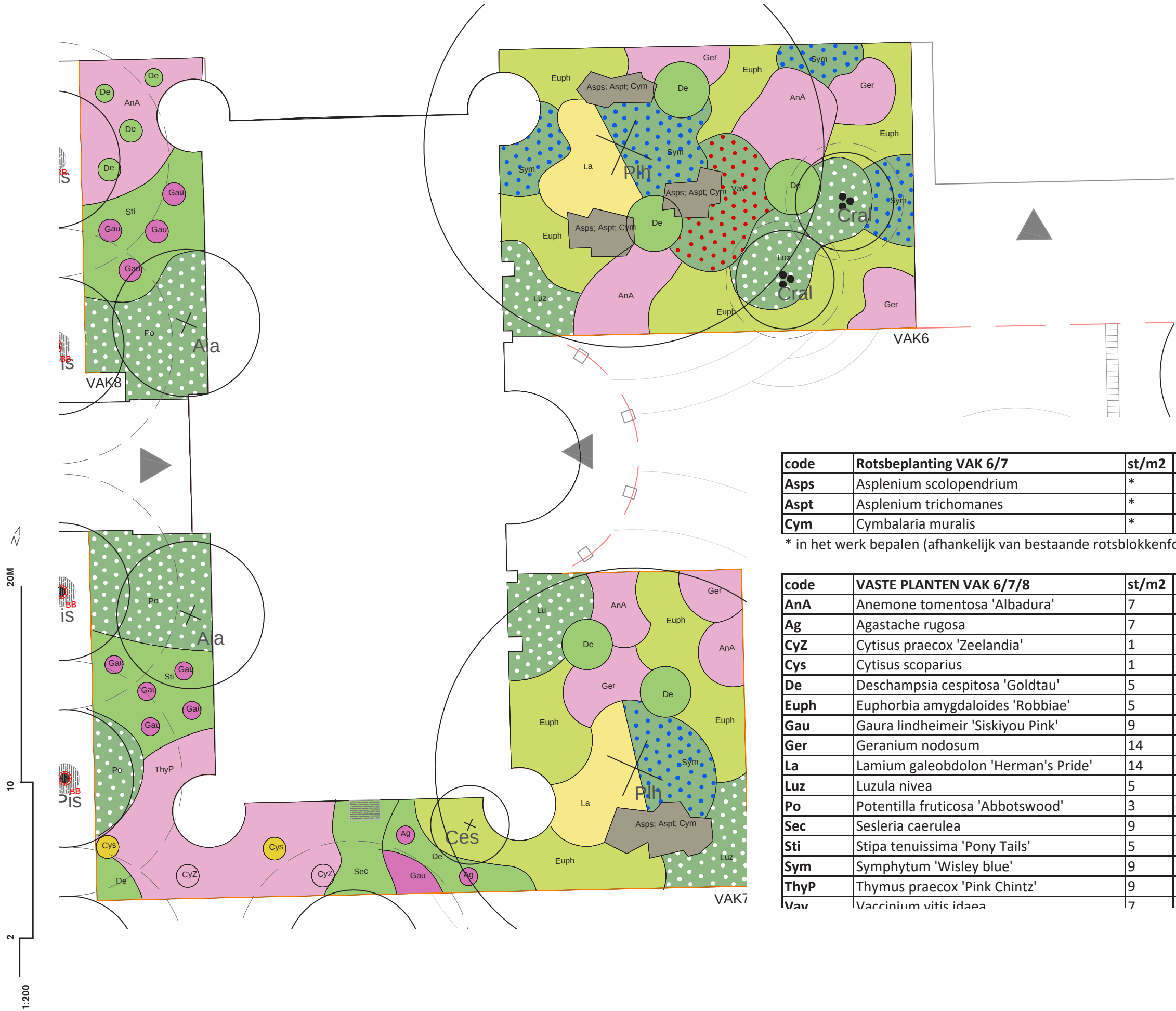

code	VASTE PLANTEN VAK 1/2	st/m2	potmaat	bloeimaand	wintergroen	licht	hoogte (cm)
AnA	Anemone tomentosa 'Albadura'	7	P9	7-9		Z/HS/S	70
Asd	Aster divaricatus	9	P11	7-9		Z/HS/S	60
AstP	Astilbe chinensis 'Pumila'	7	P11	7-9		Z/HS/S	70-100
De	Deschampsia cespitosa 'Goldtau'	5	P17			Z/HS/S	100
Euph	Euphorbia amygdaloides 'Robbiae'	5	P11	5-7		Z/HS/S	40
Per	Persicaria amplexicaulis 'Alba'	7	P9	7-10		Z/HS	50-100
Sea	Sesleria autumnalis	5	P9	7-9		HS/S	40
Sec	Sesleria caerulea	7	P9	3-5		Z/HS(S)	30-40

code	VASTE PLANTEN VAK 3/4/5	st/m2	potmaat	bloeimaand	wintergroen	licht	hoogte (cm)
AnA	Anemone tomentosa 'Albadura'	7	P9	7-9		Z/HS/S	70
De	Deschampsia cespitosa 'Goldtau'	5	P9			Z/HS/S	100
Gau	Gaura lindheimeir 'Siskiyou Pink'	9	P9	7-10		Z/HS	70
La	Lamium galeobdolon 'Herman's Pride'	14	P9	5-6		Z/HS/S	20
Po	Potentilla fruticosa 'Abbotswood'	3	40/60	7-9		Z/HS	80-100
Sea	Sesleria autumnalis	5	P17	7-9		HS/S	40
Sec	Sesleria caerulea	7	P9	3-5		Z/HS(S)	30-40
Seh	Sesleria heufleriana	9	P9	5-6		Z/HS(S)	40

4 ONTWERP

code	Rotsbeplanting VAK 6/7	st/m2	potmaat	bloei maand	wintergroen	licht	hoogte (cm)
Asps	Asplenium scolopendrium	*	P9			HS/S	40-50
Aspt	Asplenium trichomanes	*	P9			HS/S	15
Cym	Cymbalaria muralis	*	P9	5-6		S	5

* in het werk bepalen (afhankelijk van bestaande rotsblokkenformaties)

code	VASTE PLANTEN VAK 6/7/8	st/m2	potmaat	bloei maand	wintergroen	licht	hoogte (cm)
AnA	Anemone tomentosa 'Albadura'	7	P9	7-9		Z/HS/S	70
Ag	Agastache rugosa	7	P9	8-10		HS/Z	80-100
CyZ	Cytisus praecox 'Zeelandia'	1	40/60	4-5		Z	100-200
Cys	Cytisus scoparius	1	40/60	4-5		Z	100-200
De	Deschampsia cespitosa 'Goldtau'	5	P17			Z/HS/S	100
Euph	Euphorbia amygdaloides 'Robbiae'	5	P11	5-7		Z/HS/S	40
Gau	Gaura lindheimeir 'Siskiyou Pink'	9	P9	7-10		Z/HS	70
Ger	Geranium nodosum	14	P9	6-7		S	30
La	Lamium galeobdolon 'Herman's Pride'	14	P9	5-6		Z/HS/S	20
Luz	Luzula nivea	5	P9			Z/HS/S	30-40
Po	Potentilla fruticosa 'Abbotswood'	3	40/60	7-9		Z/HS	80-100
Sec	Sesleria caerulea	9	P9	3-5		Z/HS(S)	30-40
Sti	Stipa tenuissima 'Pony Tails'	5	P17			Z	30-60
Sym	Symphytum 'Wisley blue'	9	P9	4-5		Z/HS/S	40
ThyP	Thymus praecox 'Pink Chintz'	9	P9	6-7		Z	5
Vav	Vaccinium vitis idaea	7	15/20	7-9		Z/HS	30-40